

Innst. S. nr. 134

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

St.prp. nr. 79 (2001-2002)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om oppret- telse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Innledning

Regjeringen foreslår i proposisjonen å etablere en ordning med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. Formålet er å gi et utvalg av de viktigste laksebestandene i Norge en særlig beskyttelse mot inngrep og aktiviteter i vassdragene og mot oppdrettsvirksomhet i de nærliggende fjord- og kystområdene, og å bidra til å sikre den norske villaksen og en vesentlig del av verdens samlede forekomst av vill atlantisk laks.

Regjeringen foreslår å opprette 37 nasjonale laksevassdrag og 21 nasjonale laksefjorder, samtidig som de midlertidige sikringssonene for laks videreføres i fjorder som ikke er omfattet av ordningen. Ordningen skal i hovedsak omfatte store og tallrike bestander med høy produktivitet, storlaksbestander og bestander med særskilt genetisk karakter. Utvalget av bestander skal også ha en god geografisk fordeling.

I de nasjonale laksevassdragene vil det ikke være tillatt med tiltak og aktiviteter som kan skade villaksen. Det vil i noen vassdrag være aktuelt å gjennomføre ulike restaureringstiltak. I laksefjordene skal det ikke etableres nye matfiskanlegg for laksefisk, og eksisterende virksomhet vil bli underlagt særskilte regler for rømningssikring og helsekontroll. I de største og viktigste laksefjordene er det aktuelt å inngå frivillige avtaler om utflytting av matfiskanlegg for laksefisk.

I løpet av de tre siste tiårene er verdens forekomst av vill atlantisk laks redusert med ca. 75 pst., og de norske bestandene har også gått kraftig tilbake. Likevel har Norge fortsatt en unik forekomst av villaks og betraktes som kjerneområde for denne arten. Som følge av at

villaksen er kraftig redusert i de vestlige og sørlige delene av utbredelsesområdet har Norges andel av den nordatlantiske lakseressursen økt.

Forslaget til nasjonale laksevassdrag og laksefjorder er bl.a. basert på Villaksutvalgets innstilling (NOU 1999:9) "Til laks åt alle kan ingen gjera?".

Regjeringen vil legge fram et forslag til supplering og ferdigstilling av ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder ved årsskiftet 2003/2004, samtidig med forslag til supplering av Verneplan for vassdrag og omlegging av Samlet plan for vassdrag, og Regjeringen vil da vurdere flere alternative vassdrag med tilhørende fjordområder. Regjeringen vil foreslå nødvendige lovendringer så snart som mulig etter at ordningen er ferdigstilt.

De nasjonale laksevassdragene og laksefjordene vil være permanente, og bestemmelsene som skal gjelde for de nasjonale laksevassdragene og laksefjordene vil bli forvaltet i henhold til dagens ansvarsfordeling mellom statlige myndigheter. Det vil bli lagt til rette for at både kommunene og rettighetshaverne bidrar til forvaltningen. Ordningen skal evalueres når det er mulig å vurdere de konkrete effektene, og senest ti år etter at den er opprettet.

De bestandene som inngår i ordningen skal prioriteres i det generelle arbeidet med å styrke villaksen. Dette vil i første rekke gjelde tiltak mot Gyrodactylus salaris, restaurering av leveområder, revisjon av kompensasjonstiltak og konsesjonsvilkår i regulerte vassdrag, vassdragskalking, regionale programmer for bekjempelse av lakselus og bestandsovervåking.

Opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder vil ha konsekvenser for andre samfunnsinteresser, som må vurderes i lys av det regelverket som allerede gjelder for forvaltningen av de aktuelle vassdrag og fjordområder. De langt fleste vassdragene som foreslås opprettet er varig vernet og de nasjonale laksefjordene erstatter i all hovedsak nåværende midlertidige sikringssoner for laksefisk i de aktuelle fjordområdene. Gjennom disse regimene er det allerede lagt betydelige

begrensninger på annen næringsvirksomhet i de aktuelle områdene. Konsekvensene av ordningen for andre samfunnsinteresser anses derfor å være begrenset.

Det er i proposisjonen vedlagt beskrivelse og kart over de enkelte vassdrag og fjorder som inngår i ordningen, høringsinstansene og en oversikt over innkomne uttalelser og sammendraget av Villaksutvalgets forslag til tiltak i NOU 1999:9. - Villaksutvalgets hovedforslag var at et utvalg av de viktigste laksebestandene skulle gis særskilt beskyttelse gjennom etablering av 50 nasjonale laksevassdrag og ni store nasjonale laksefjorder eller kyststrekninger i tilknytning til 33 av disse vassdragene.

Villaks og villaksforvaltning

Det er i proposisjonen gitt en presentasjon av situasjonen for de ville laksebestandene, og det er gitt en beskrivelse av dagens villaksforvaltning og en oversikt over virkemidler og tiltak for å bevare villaksen.

Det understrekes i proposisjonen at den atlantiske villaksen er nede på et historisk lavt nivå. En del av de nordeuropeiske bestandene er imidlertid i rimelig god forfatning, og det er disse som har gitt grunnlag for økningen i laksefangstene de siste fire årene. I Norge er fangstene fordoblet siden 1997, som trolig skyldes bedre oppvekstforhold i havet og sterke smoltårsklasser. De nåværende fangstene utgjør likevel mindre enn halvparten av fangstene i syttiårene. Om lag 50 laksebestander er utryddet, og en tredjedel av de 525 gjenværende norske bestandene er fortsatt truede eller sårbare.

I proposisjonen er det gitt en presentasjon av

- laksens utbredelse og biologi
- laksens økonomiske og kulturelle betydning
- bestandsstatus
- fangst og beskatning
- årsaker og trusler ved villaksens tilbakegang
- villaksforvaltningen
- tiltak, innsatsområder og virkemidler.

For å gjenoppbygge og bevare villaksbestandene vil Regjeringen foruten å innføre nasjonale laksevassdrag og laksefjorder i årene fremover prioritere tiltak mot lakselus og rømt oppdrettslaks samt bekjempelse av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. Det vises i denne sammenheng bl.a. til St.meld. nr. 12 (2001-2002) Rent og rikt hav, hvor det er varslet en forsterket og målrettet innsats for å bedre oppdrettsnæringens miljøtilpasning. Innsatsen skal særlig rettes mot rømminger og lakselus, og det skal utarbeides en forpliktende plan for gjennomføring av tiltak de neste tre årene. Hensynet til de ville laksebestandene vil også bli ivaretatt bl.a. ved at hensynet til miljø blir en grunnleggende premisse for videre utvikling og vekst i havbruksnæringen.

Departementet viser også til nytt forslag til tiltaksplan mot *Gyrodactylus salaris*, som ble lagt fram av Direktoratet for naturforvaltning mai 2002. Forslaget beskriver aktuelle tiltak i de forskjellige smitteregionene med tilhørende kostnadsoverslag og estimert samfunnsøkonomisk verdi av restituerte laksebestan-

der, og det foreslås en prioritering av tiltak i tid mellom regionene.

De midlertidige sikringssonene for laksefisk regulerer oppdrett i sjøområdet og i de vassdragene som muner ut i sonene, og var opprinnelig tenkt å vare i fem år. Det er ikke tillatt å etablere nye matfiskkonsesjoner for laksefisk innenfor de midlertidige sikringssonene. Eksisterende anlegg har anledning til å drive videre. Ved flytting og etablering av reservelokaliteter skal anleggene som hovedregel lokaliseres lenger vekk fra de vassdrag som sonene ble etablert for å beskytte. Bedrifter utenfor sonene kan ikke etablere lokaliteter innenfor en midlertidig sikringssone.

Et evalueringsutvalg anbefalte i 1996 at sikringssonene ble videreført med visse mindre grensejusteringer. Utvalgets forslag er ikke vedtatt, og den opprinnelige ordningen med midlertidige sikringssoner gjelder fortsatt.

Forslag til opprettelse og forvaltning av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder

Formålet med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder er å gi et utvalg av de viktigste laksebestandene i Norge en særlig beskyttelse, og det legges til grunn at ordningen skal være permanent. Forslaget består av tre hovedelementer:

- Rammer og grunnprinsipper for hele ordningen.
- Et konkret forslag til 37 nasjonale laksevassdrag og 21 nasjonale laksefjorder.
- Rammer for ferdigstilling av ordningen.

De nasjonale laksevassdragene og laksefjordene skal i alt omfatte om lag tre fjerdedeler av villaksressursene, og om lag 50 vassdrag med tilhørende fjordområder vil inngå når ordningen er ferdigstilt. Ordningen skal i hovedsak omfatte store og tallrike bestander med høy produktivitet, storlaksbestander og bestander med særskilt genetisk karakter. Det er også lagt vekt på at utvalget av bestander skal ha en god geografisk fordeling.

I de foreslåtte nasjonale laksevassdragene vil nye tiltak og aktiviteter som kan skade villaksen, ikke være tillatt. I laksefjordene skal det ikke etableres ytterligere matfiskoppdrett med laksefisk, og eksisterende virksomhet vil bli underlagt særskilte regler for rømningssikring og helsekontroll. I de største og viktigste laksefjordene vil det være aktuelt å inngå frivillige avtaler om utflytting av matfiskanlegg for laksefisk.

Forslag til nødvendige lovendringer vil bli lagt frem så snart som mulig etter at ordningen er ferdigstilt. Dagens ansvarsfordeling mellom statlige myndigheter vil bli lagt til grunn for forvaltningen, og ordningen skal være godt forankret lokalt, hvor både kommunene og rettighetshaverne vil ha sentrale oppgaver. Ordningen skal evalueres når det er mulig å vurdere de konkrete effektene, og senest ti år etter at den er opprettet.

De bestandene som inngår i ordningen skal prioriteres i det generelle arbeidet med å styrke villaksen. Dette vil i første rekke gjelde i forhold til tiltak mot *Gyrodactylus salaris*, restaurering av leveområder, revisjon av konsesjonsvilkår og kompensasjonstiltak i

regulerte vassdrag, vassdragskalking, regionale programmer for bekjempelse av lakselus og bestands-
overvåking.

Villaksutvalgets kriterier for utvelgelse av laksebestander til ordningen er videreført i proposisjonen, og følgende kriterier er lagt til grunn:

- tallrike laksebestander med høy produktivitet
- bestander med stort potensiale for høy produktivitet
- storlaksbestander
- bestander med særskilt genetisk karakter.

Det er lagt særlig vekt på at tallrike laksebestander med høy produktivitet skal inngå. Grunnen er at slike bestander har større genetisk variasjon enn små bestander og derfor er mer robuste. Slike bestander vil også ha evne til å tåle genetisk påvirkning fra rømt oppdrettslaks bedre enn mindre bestander.

Storlaksbestandene har særlig økonomisk, kulturell og historisk betydning, og mange av disse har gått kraftig tilbake de siste 20 årene. Det er derfor lagt vekt på å få slike bestander med i ordningen. Laksebestander som har en spesiell genetisk karakter er også prioritert.

Innenfor rammen av disse kriteriene skal bestander fra ulike deler av landet inngå.

Disse kriteriene vil også bli lagt til grunn når ordningen skal ferdigstilles og suppleres med ytterligere vassdrag og fjordområder. I den forbindelse vil det bli lagt vekt på at det endelige utvalget av bestander skal ha en god geografisk fordeling.

Nasjonale laksevassdrag

Departementet foreslår at det i første omgang opprettes 37 nasjonale laksevassdrag, hvor nye tiltak som kan skade laksen ikke vil være tillatt.

I tabellen nedenfor er det gitt en fylkesvis oversikt over vassdragene som inngår i forslaget. Vassdragenes status i forhold til Samlet plan for vassdrag og Verneplan for vassdrag er angitt ved romertallshenvisninger til de fire stortingsproposisjonene om Verneplan for vassdrag. 23 av vassdragene inngår helt eller delvis i verneplanen. Seks vassdrag har mindre prosjekter i samlet plan og to av disse er også delvis vernet. Tre vassdrag er verken vernet eller har prosjekter i Samlet plan.

Fylke	Nasjonale laksevassdrag	Inngår helt eller delvis i Verneplan for vassdrag	Ett eller flere prosjekter i Samlet plan
Østfold	Enningsdalselva	IV	
Vestfold	Numedalslågen	I, IV	SP
Rogaland	Ogna		
	Håelva	I	
	Figgjo	I	
Hordaland	Etneelva	IV	
Sogn og Fjordane	Vikja		
	Flåmselva	III	
	Årøyelva		SP
	Gaula	IV	
	Eidselva	I	
	Oldnelva	I	
	Stryneelva	IV	
Møre og Romsdal	Ørstaelva		SP
	Rauma	IV	
	Driva	I	SP
	Surna		SP
Sør-Trøndelag	Stordalselva - Nordalselva	I	
	Gaula	III	
Nord-Trøndelag	Stjørdalselva	III	SP
	Figga		
	Steinkjervassdraget	III	
	Årgårdsvassdraget	IV	
Nordland	Roksdalsvassdraget	I	
Troms	Målselva	I, III, IV	
	Reisaelva	III	
	Kvænangselva	II	

Fylke	Nasjonale laksevassdrag	Inngår helt eller delvis i Verneplan for vassdrag	Ett eller flere prosjekter i Samlet plan
Finnmark	Altaelva	II	
	Repparfjordelva	III	
	Stabburselva	I	
	Lakselva	III	
	Børselva	I	
	Langfjordelva	II	
	Tana	II	
	Komagelva	I	
	Vestre Jakobselv	I	
	Neidenelva	I	

Beskyttelsesregime i nasjonale laksevassdrag

Beskyttelsesregimet i de nasjonale laksevassdragene skal sikre at det ikke gjennomføres nye tiltak som kan være til skade for laksen. Vassdragene er imidlertid svært ulike, og effekten av et tiltak vil variere fra vassdrag til vassdrag. For å unngå unødige restriksjoner legges det derfor opp til en fleksibel forvaltning der den konkrete virkningen av et tiltak vil avgjøre hvordan det skal behandles. Dette innebærer at når et tiltak får en nærmere angitt virkning for villaksen vil det ikke være tillatt. I øvrige tilfeller skal tiltaket vurderes nærmere i henhold til det aktuelle regelverket.

I proposisjonen er det gitt en oversikt over alle viktige inngrep og aktiviteter som kan skade produksjonen eller overlevelsen av laks i vassdragene.

Det angitte beskyttelsesregimet vil være retningsgivende for den fremtidige forvaltningen i de nasjonale laksevassdragene, og vil bli lagt til grunn for nødvendige lov- og forskriftsendringer og nye retningslinjer for praktisering av regelverket.

Retningslinjene skal i utgangspunktet også legges til grunn i nasjonale laksevassdrag som er smittet med *Gyrodactylus salaris*.

Nasjonale laksefjorder

Departementet foreslår at det opprettes 21 nasjonale laksefjorder, hvor det ikke skal etableres ytterligere oppdrett med laksefisk. Eksisterende virksomhet vil bli underlagt særskilte regler for rømmingssikring og helsekontroll. Det er lagt til grunn at laksebestandene i de nasjonale laksevassdragene også skal ha en permanent beskyttelse i det nærliggende fjordområdet. Det foreslås derfor en nasjonal laksefjord i tilknytning til de aller fleste laksevassdragene.

Størrelsen på laksefjordene bygger i stor grad på grensene for de midlertidige sikringssonene og evalueringen av disse. Det er lagt vekt på at det enkelte fjordområdet skal være tilstrekkelig stort til å gi laksen beskyttelse. Vassdragenes størrelse, fjordens størrelse og utforming samt muligheten for å få til naturlige geografiske avgrensninger er også lagt til grunn.

De foreslåtte laksefjordene og grensene for disse fremgår av tabellen under, hvor de nasjonale laksevassdragene som munner ut i den enkelte laksefjord også er angitt.

Fylke	Nasjonal laksefjord	Nasjonale laksevassdrag i fjorden
Vestfold og Telemark	Svennerbassenget (Sandøy - Strømtangen)	Numedalslågen
Rogaland	Kysten Jæren - Dalane (Tungenes fyr - Åna - Sira)	Ogna, Håelva, Figgjo
Hordaland	Etnefjorden - Ølsfjorden (Rossaneset - Notaneset)	Etnelva
Sogn- og Fjordane	Sognefjorden (Kyrkjebø - Dyrdal)	Vikja, Flåmselva, Årøyelva
	Dalsfjorden (Holmedal - Strømsnes)	Gaula
	Nordfjord (Stårheim - Hamnes og Kroknes - Mettenes)	Eidselva, Oldenelva, Strynelva

Fylke	Nasjonal laksefjord	Nasjonale laksevassdrag i fjorden
Møre- og Romsdal	Ørstaffjorden (Grønvikskjær - Pålskjær)	Ørstaelva
	Romsdalsfjorden, indre del (Otterstad - Sekken og Romdalvik - Vågstranda)	Rauma
	Sunnalsfjorden (Tingvoll - Angvik)	Driva
	Halsafjorden (Furunes - Fjærvikhammaren)	Surna
	Åfjorden (Langhaugan - Hestneset)	Stordalselva - Norddalselva
Sør- og Nord-Trøndelag	Trondheimsfjorden (Agdenes Fyr - Brekstad)	Gaula, Figga, Steinkjervassdraget, Stjørdalselva
Nord-Trøndelag	Namsfjorden (Kårbringeskjær - Knappholman, Husvika - Kaldklauv og Fosnes - Namsos kommuner)	Årgårdsvassdraget
Troms	Malangen (Tennskjer - Ansnes)	Målselva
	Reisafjorden (Maurnes - Meiland)	Reisaelva
	Kvænangen (Bukta - Ravelsnes)	Kvænangselva
	Altafjorden (Langnesholmen - Storekorsnes)	Altaelva
Finnmark	Repparfjorden (Tappen - Klubbukt)	Repparfjordelva
	Porsangen (Ytre Veidnes - Kjerringvikneset)	Lakselva, Børselva, Stabburselva
	Tanafjorden (Russevik - Skarveneset)	Tana og Langfjordelva
	Neidenfjorden - Bøkfjorden (Skoalaidvakkil rundt Kjøya til Geresgåppi og Bøkfjord fyr - Raigebakti)	Neidenelva

I laksefjordene vil det ikke være tillatt å etablere nye konsesjoner for matfiskoppdrett med laksefisk og slakterier for laksefisk. Det vil bli innført særskilte bestemmelser knyttet til rømmingssikring og helsekontroll. Større inngrep i munningsområdene og virksomhet med risiko for alvorlig forurensning vil heller ikke være tillatt.

I de største og viktigste laksefjordene vil det være aktuelt med frivillige avtaler om utflytting av matfiskanlegg for laksefisk. Muligheten for å få til slike avtaler vil bli tatt opp med de aktuelle oppdrettsbedriftene, og spørsmålet om kompensasjon vil bli vurdert i forbindelse med disse avtalene. Det vil ikke bli tillatt å etablere ytterligere lokaliteter for matfiskoppdrett med laksefisk, eller å etablere nye slakterier og tilvirkningsanlegg for laksefisk. All annen oppdrettsvirksomhet tillates etablert, men skal - med unntak for skjelloppdrett - ikke lokaliseres nærmere enn fem kilometer fra munningen til de nasjonale laksevassdragene.

I de nasjonale laksefjordene kan etablerte matfiskanlegg drives videre. Tilleggslokaliteter for eksisterende konsesjoner kan tillates dersom dette er nødvendig for å få til generasjonsadskillelse og brakklegging.

For anlegg innenfor laksefjordene vil det bli fastsatt noe strengere driftsbestemmelser enn de som følger av dagens regelverk. Hensikten er å redusere faren for rømminger og sikre en best mulig helsestatus, i første rekke i forhold til lakselus. Utformingen av disse bestemmelsene vil bli vurdert i sammenheng med de generelle tiltakene som iverksettes overfor hele næringen.

Produksjonsvekst som følge av endrede nasjonale rammebetingelser - herunder økt førkvote - vil bli tillatt. Det vil maksimalt bli tillatt bruk av før tilsvarende konsesjonens førkvote innenfor laksefjorden. Ved bruk av felleskvote vil det ikke være tillatt å overføre deler av førkvoten til anlegg inne i fjorden.

Settefiskanlegg for laksefisk i andre vassdrag i fjordsystemet vil være tillatt, men vil bli pålagt tiltak for å

redusere risikoen for rømning og sykdomsspredning. Det samme vil gjelde for slakterier og tilvirkningsanlegg. Eksisterende ventemerder vil fortsatt være tillatt, men med strengere krav til rømningssikring og helsekontroll. Annen oppdrettsvirksomhet vil bli pålagt enkelte mindre restriksjoner for å begrense risikoen for spredning av sykdommer. Oppdrett med marine arter vil være tillatt, men det vil bli stilt noe strengere krav til slikt oppdrett i takt med kunnskapen om risikoen for spredning av sykdom fra marine arter til laksefisk.

Innenfor laksefjordene vil det bli lagt opp til økt helsekontroll og styrking av fiskerimyndighetenes generelle kontrollvirksomhet.

Innholdet i de nye bestemmelsene skal avklares nærmere og fastsettes i forbindelse med utarbeiding av nye forskrifter. Det vil bli lagt opp til overgangsordninger slik at de berørte selskapene får mulighet til å innrette seg etter de nye bestemmelsene.

Juridisk forankring og forvaltning

Ordnningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder foreslås opprettet ved plenarvedtak. Dette vil innebære:

- Stortinget oppretter de konkrete laksevassdragene og laksefjordene som skal inngå i ordningen.
- Stortinget foreslår en overordnet grunnorm for hvordan områdene skal forvaltes inntil et utfyllende regelverk er på plass. Dette innebærer at laksen skal gis særlig beskyttelse i disse områdene så langt det lar seg gjøre med hjemmel i gjeldende lover og forskrifter.
- Stortinget fastsetter rammene for den videre utformingen av det beskyttelsesregimet som skal etableres i laksevassdragene og laksefjordene.

Plenarvedtaket er en instruks til forvaltningen og får dermed rettsvirkning overfor statlige myndigheter.

Ordnningen vil deretter bli nedfelt i lakse- og innlandsfiskloven og vannressursloven gjennom nye bestemmelser. Den skal også nedfelles i oppdrettsloven og fiskeesykdomsloven, eventuelt kun i forskrifter i medhold av disse lovene. Lovbestemmelsene vil generelt bli fulgt opp gjennom forskrifter. En odelstingsproposisjon med forslag til nye lovbestemmelser vil fremlegges.

De nasjonale laksevassdragene og laksefjordene vil bli forvaltet i henhold til dagens ansvarsfordeling mellom de berørte myndighetene, og den enkelte sektor vil ha ansvaret for å iverksette de tiltakene som følger av ordningen.

Iverksettingen av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder vil strekke seg over flere år. I perioden frem til alle elementer i ordningen er på plass vil de aktuelle områdene ha noe ulik status, avhengig av hvor i prosessen de befinner seg. Dette innebærer også at forvaltningen av områdene vil være noe ulik i de forskjellige fasene. Det er i proposisjonen gitt en oversikt over forvaltningen i overgangsperioden frem til ordningen er ferdigstilt.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sylvia Brustad, Rolf Terje Klunghland og Synnøve Konglevoll, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Ingvild Vaggen Malvik, fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og lederen Bror Yngve Rahm, og fra Senterpartiet, Inger S. Enger, viser til at det i proposisjonen gis en presentasjon av situasjonen for de ville laksebestandene, og det er gitt en beskrivelse av dagens villaksforvaltning og en oversikt over virkemidler og tiltak for å bevare villaksen.

Det understrekes i proposisjonen at den atlantiske villaksbestanden er nede på et historisk lavt nivå.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er oppmerksom på at en del av de nordeuropeiske bestandene imidlertid er i rimelig god forfatning, og det er disse som har gitt grunnlag for økningen i laksefangstene de siste fire årene. Disse medlemmer viser til at i Norge er fangstene fordoblet siden 1997, noe som trolig skyldes bedre oppvekstforhold i havet og sterke smoltårsklasser.

Komiteen viser til at Regjeringen foreslår å opprette 37 nasjonale laksevassdrag og 21 nasjonale laksefjorder. Formålet er å gi laksebestandene i Norge en særlig beskyttelse mot inngrep og aktiviteter i vassdragene og mot oppdrettsvirksomhet i fjord- og kystområdene. I laksefjordene skal det ikke etableres nye matfiskanlegg for laksefisk og slakterier for laksefisk, og eksisterende virksomhet vil bli underlagt særskilte regler for rømningssikring og helsekontroll. I de største og viktigste laksefjordene foreslås det å inngå frivillige avtaler om utflytting av matfiskanlegg for laksefisk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at i de nasjonale laksevassdragene og laksefjordene vil nye tiltak som kan skade villaksen ikke være tillatt. Innenfor denne rammen er det lagt opp til et fleksibelt forvaltningsregime basert på virkningen av det enkelte tiltaket i det aktuelle vassdraget. Flertallet viser til at det utover nasjonale laksevassdrag og laksefjorder må settes inn en rekke andre tiltak for å beskytte villaksen, slik som generelle tiltak mot rømning og lakselus, restaurering av leveområder og miljøltiltak i regulerte vassdrag, tiltak mot *Gyrodactylus salaris* og reguleringer i laksefisket.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti minner om at en nasjonal laksefjord i Villaksutvalgets utredning var et fjordområde fritt for lakseoppdrett i et stort nok område til å gi de viktigste bestandene i Norge et reelt varig vern. En konsekvens

av dette var at i disse områdene må eksisterende oppdrettsanlegg avvikles og ingen nye etableres. Regjeringen har omformulert dette til at i "de største og viktigste laksefjordene er det aktuelt å inngå frivillige avtaler om utflytting av matfiskanlegg for laksefisk". Dette er en klar uthuling av begrepet nasjonal laksefjord og resulterer i at 50 oppdrettsanlegg, 6 slakterier og 43 setefiskanlegg blir liggende innenfor laksefjordene.

Disse medlemmer registrerer at Regjeringen ønsker å inngå frivillige avtaler om utflytting og understreker at suksessen til de nasjonale laksefjordene i høy grad hviler på at anleggene flyttes. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en kompensasjonsordning og umiddelbart inngå forhandlinger med de aktuelle anleggene om utflytting. Det skal være et premiss at anleggene ved reetablering tilfredsstiller de samme tekniske krav til blant annet rømmingssikkerhet som skal gjelde for alle nye anlegg fra 2004."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at det er lagt til grunn at laksebestandene i de nasjonale laksevassdragene også skal ha en permanent beskyttelse i det nærliggende fjordområdet. Det foreslås derfor en nasjonal laksefjord i tilknytning til de fleste laksevassdragene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at de nasjonale laksevassdragene og laksefjordene vil være permanente, og bestemmelsene som skal gjelde for de nasjonale laksevassdragene og laksefjordene vil bli forvaltet i henhold til dagens ansvarsfordeling mellom statlige myndigheter.

Disse medlemmer er også klar over de næringsmessig uheldige konsekvenser som vil oppstå dersom det innføres nasjonale laksefjorder, og at dette vil ramme mange kystkommuner og lokalsamfunn hardt. I mange kystsamfunn og næringssvake regioner er det helt avgjørende at oppdrettsnæringen gis muligheter til å kunne drive med oppdrett og får muligheter til utvidelser innenfor forsvarlige rammer mht. bruk av natur. Oppdrettsnæringen får ikke utløst det potensialet som ligger i havbruksnæringen, siden de stenges ute fra store geografiske områder.

Disse medlemmer synes det er positivt at forvaltere av vassdrag er aktive for å styrke villaksstammene. Disse medlemmer viser til at det har vært en økning i fangst av villaks de 4 siste årene samtidig som det i flere elver og vassdrag er innført begrensninger mht. til fiske, slik som reguleringer, innkortet fisketid og kvoter. Samtidig er det en klar nedgang i antall fiskere i elvene, målt etter innbetalt fiskeravgift. I 1989 løste 143 000 personer fiskeravgift for å fiske etter laks, mens antallet i 2001 var 93 000.

Komiteen er kjent med at om lag 50 laksebestander er utryddet, og en tredjedel av de 525 gjenværende norske bestandene er fortsatt truede eller sårbare. Utryddelsen har skjedd fra 1800-tallet og frem til i dag

og skyldes blant annet sur nedbør, vassdragsreguleringer og Gyrodactylus salaris. Seks av de laksestammene som er tapt i naturen er tatt vare på i genbanker for laks. Villaksen representerer store nasjonale verdier, både som næringsgrunnlag i distriktene, og som genetisk ressurs for oppdrettsnæringen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Direktoratet for naturforvaltning (DN) sin høringsuttalelse 21. september 2001:

"Nasjonale laksefjorder og sikring av vandringsområder har enda større aktualitet i dag enn da Villaksutvalget la fram sin utredning i 1999."

DN viser til en nylig fremlagt rapport fra en ekspertgruppe nedsatt av DN med deltakelse fra bl.a. de mest relevante norske forskningsmiljø, hvor villaksens situasjon i Hordaland og Sogn og Fjordane blir beskrevet som kritisk. Det konkluderes med at unaturlig høye påslag av lakselus og påvirkninger fra rømt oppdrettslaks med stor sannsynlighet er av de mest vesentlige årsakene til nedgangen i mange av disse laksebestander de siste årene. Videre skriver DN:

"Med bakgrunn i ny kunnskap og større innsikt i virkninger av unaturlig høye påslag av lakselus og innblanding av rømt oppdrettsfisk som referert tidligere, anser direktoratet det nå som klart at disse allerede har gjort skade i form av nedsatt overlevelse og redusert produksjon av villaks."

Det er også etter direktoratets vurdering tilstrekkelig sannsynliggjort at innblanding av rømt fisk, ved siden av spredning av lakseparasitten Gyrodactylus salaris, utgjør den sterkeste trusselen mot villaksens videre eksistens.

Disse medlemmer påpeker at fangststatistikk siden 1980 viser med all tydelighet at villaksen har blitt satt dramatisk tilbake. Fra en årlig fangst på 1 800 tonn i 1980 er den nede på ca. 1 000 tonn i 2000. Det er korrekt at laksefangstene er fordoblet siden 1997, men det er viktig å ha i mente at fangsten i 1997 var på rekordlave 700 tonn.

Komiteen er oppmerksom på det faktum at det er flere forhold som påvirker villaksen og vil her nevne de viktigste:

- Oppvekstforholdene i Atlanterhavet - naturlige variasjoner.
- Forsuring av vassdrag som følge av sur nedbør.
- Vannkraftutbygging.
- Gyrodactylus salaris.
- Lakselus.
- Rømming av oppdrettslaks.
- Fysiske inngrep i vassdrag.
- Beskatning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at det er mange forhold som utgjør naturlige variasjoner i bestanden, som naturlig

dødelighet, laksen blir spist av byttedyr, konkurranse om næring og havtemperaturer. I den første delen av 1990-årene har havtemperaturene vært spesielt lave i deler av Nord-Atlanteren og langs kysten, og dette er med stor sannsynlighet en av hovedårsakene til laksens tilbakegang.

Komiteen ser viktigheten av kalking av vassdrag siden forsuring har en dramatisk konsekvens for laksen. Laksen er utryddet i 18 norske vassdrag blant annet på grunn av forsuring. Det er derfor viktig at kalking av vassdrag fortsetter siden det har god effekt for villaksen, og at arbeidet internasjonalt fortsetter for å få ned utslippene av sur nedbør.

Komiteen understreker at villaksen representerer store nasjonale verdier, både som næringsgrunnlag i distriktene, som genetisk ressurs for oppdrettsnæringen, som kilde til rekreasjon og naturopplevelse og som et viktig element i samisk kultur.

Komiteen viser til at viktige trusler mot villaksbestanden er lakselus, rømt oppdrettslaks og lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*, og viser til at Regjeringen i årene fremover vil prioritere tiltak rettet mot disse truslene, i tillegg til opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. Komiteen merker seg at oppdrettsnæringa selv er positiv til å gjennomføre tiltak med sikte på å verne villaksen. Komiteen viser til St.meld. nr. 12 (2001-2002) Rent og rikt hav, hvor Regjeringen varsler en forsterket og målrettet innsats for å bedre oppdrettsnæringens miljøtilpasning. Innsatsen skal særlig rettes mot rømninger og lakselus, og det skal utarbeides en forpliktende plan for gjennomføring av tiltak de neste tre årene.

Komiteen påpeker den betydelige verdiskaping som det er i en bærekraftig villaksstamme. Villaksen representerer en stor verdi i form av fiske, reiseliv og som bærende symbol i kvalitetsbegrepet "Norwegian Salmon". Det burde derfor forutsettes at oppdrettsnæringen drives på en miljømessig bærekraftig måte, spesielt med hensyn til villaksen. Havbruk er en viktig næringsvei for mange lokalsamfunn. Havbruk innebærer viktige arbeidsplasser for den lokale økonomien både i form av direkte skatteinntekter og på grunn av andre økonomiske ringvirkninger.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at i løpet av de tre siste tiårene er verdens forekomst av vill atlantisk laks redusert med omlag 75 pst. Også de norske bestandene har gått kraftig tilbake. Flertallet ser med bekymring på denne utviklingen. Flertallet viser videre til at Norge fortsatt har igjen en unik forekomst av villaks og betraktes som et kjerneområde for denne arten.

Flertallet understreker derfor at på denne bakgrunn har Norge et særlig internasjonalt ansvar for å bevare bestandene av atlantisk laks.

Flertallet viser til at situasjonen for villaksen er svært alvorlig i store deler av artens utbredelsesområde. I Norge er situasjonen svært bekymringsfull for mange bestander. I nærmere 40 pst. av de 667 laksevassdragene er bestandene enten utryddet eller vur-

dert som truet eller sårbare. Artens langvarige tilbakegang antas å ha sammenheng med både menneskeskapte påvirkninger og naturgitte forhold knyttet til miljøet i havet. Til tross for et relativt godt laksefiske i mange vassdrag, vurderes den generelle situasjonen for laksebestandene som bekymringsfull. Formålet med laksefjorder og laksevassdrag er å gi et utvalg av de viktigste villaksbestandene i Norge en særlig beskyttelse mot inngrep og aktiviteter i vassdragene. Norge er forpliktet til å bidra til å sikre den norske villaksen og en vesentlig del av verdens samlede forekomster av vill atlantisk laks.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at for å balansere disse to samfunnsverdiene og næringene må lokalsamfunn som taper på at det opprettes nasjonale laksevassdrag og -fjorder, få økonomisk kompensasjon og det må etableres omstillingsordninger og utviklingsprosjekter for landbaserte oppdrettsanlegg.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen etablere en ordning hvor det ved eventuelle negative konsekvenser av vernetiltak gis økonomisk kompensasjon til lokalsamfunn, blant annet ved omstillingsordninger og utviklingsprosjekter for landbaserte oppdrettsanlegg."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at innslaget av rømt laks i lakselver med oppdrettsanlegg er meget høyt. Høsten 2002 var 48 pst. av fangsten i Namsen i Trøndelag rømt fisk. I Ytre Hardangerfjord ble det samme høst av fangsten registrert 94 pst. rømt oppdrettsfisk. I områder med lakseoppdrett kan konsentrasjonen av lakselus være opp til 200 ganger større enn normalt. Rømning av fisk med lus eller luselarver når smolten vandrer ut fjordene er spesielt forsterkende for lakselusproblematikken. Statens dyrehelsetilsyn konkluderer at lakselus er en reell og alvorlig trussel mot villaks og sjørrret. I en oppdragsmelding for Sogn og Fjordane fylkeskommune i 2001 konkluderer Statens dyrehelsetilsyn:

"Lakseoppdrett kan i dag ikke vurderes som bærekraftig fordi den antatte spredningen av lakselus fra oppdrettslaks til villaks vurderes som så høy at den representerer en utrydningstrussel for utvandrende smolt fra for eksempel Sognefjorden."

Flertallet understreker at sjø, hav og fjorder har et stort potensial for verdiskaping, og havbruk er et viktig satsingsområde i mange kystfylker. Nettopp derfor må akvakulturnæringen penses inn på et bærekraftspor slik at ytterligere vekst ikke medfører økologisk katastrofe for villaksen og tap av anseelse som undergraver markedsgrunnlaget bygget opp gjennom merkevaren "Norwegian Salmon".

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede verdien til merkevaren "Norwegian Salmon", og vurdere i hvilken grad den vil devalueres om Norge ikke forvalter villakstammene sine bærekraftig, og melde tilbake til Stortinget på egnet måte."

Disse medlemmer mener at en slik sterkere miljøtilpasning må innebære gjennomføring av helhetlige miljøkonsekvensanalyser før det kan etableres oppdrettsanlegg og at forslagene i Villaksutvalget om ni nasjonale laksefjorder med forbud mot oppdrett av laksefisk tas til følge. I denne sammenheng må også en overgang til landbaserte oppdrettsanlegg vurderes. Disse medlemmer viser til at EUs ministerråd nettopp har gitt sin tilslutning til EU-kommisjonens "Strategi for utviklingen av en bærekraftig oppdrettsnæring i Europa". Strategien er et ledd i kommisjonens arbeid med omlegging av EUs felles fiskeripolitikk. EU vil blant annet promotere bruken av miljømerking på oppdrettsfisk. EUs Ministerråd peker i sin konklusjon på miljømerking som et godt virkemiddel for å oppnå en mer miljøvennlig oppdrettsnæring. Miljømerking av norsk oppdrettslaks ville være en styrking av eksportmulighetene til EU, bidra til bærekraft i næringen og gi forbrukere viktig miljøinformasjon som hvorvidt laksen er foret på fiskeoljer kokt på utrydningstruede fiskebestander, hvorvidt den er fra et rømmingssikkert anlegg eller om den inneholder medisiner.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en strategi for utviklingen av en bærekraftig oppdrettsnæring i Norge og etablere et system for miljømerking av norsk oppdrettsfisk, og melde tilbake til Stortinget på egnet måte innen fremleggelsen av budsjettet for 2004."

Komiteens medlem fra Senterpartiet slutter seg til hovedtrekka i proposisjonen. Det er viktig å sette i verk tiltak som beskytter og tar vare på de ville laksebestandene. Dette medlem viser til at verdens forekomst av atlantisk villaks er redusert med ca. 75 pst. de siste tre tiårene og at de norske bestandene også har gått kraftig tilbake. Den norske villaksen utgjør ca. 1/4 av den samla forekomsten av atlantisk villaks, og vi har et svært stort antall laksebestander.

Dette medlem viser til at tilbakegangen for villaksbestanden blant annet skyldes forsuring, reguleringer og andre inngrep i vassdragene, lakseparasitten Gyrodactylus salaris og ugunstige oppvekstforhold i Atlanterhavet gjennom det meste av 1990-tallet. Høy forekomst av lakselus og innblanding av rømt oppdrettslaks i gytebestandene regnes nå blant de mest alvorlige truslene mot villaksen.

Dette medlem understreker at andre tiltak må komme i tillegg til opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. Det må gjennomføres et aktivt arbeid med kalking av vassdrag, bekjempelse av Gyrodactylus salaris, restaurering av vassdrag og økt forsknings- og registreringsinnsats. Videre må det settes i

verk generelle tiltak i forhold til oppdrettsnæringa for å redusere problemene med rømming og med lakselus. Det må arbeides videre med et system for merking av oppdrettslaks.

Gyrodactylus salaris (gyro)

Komiteen mener at gyro utgjør en av de alvorligste trusler mot villaksen, og viser bl.a. til statistikk fra Norsk institutt for naturforskning som viser meget stor dødelighet av laks i elver som blir smittet av gyro. Komiteen viser til merknader i forbindelse med behandlingen av Miljøverndepartementets budsjett for 2003, jf. Budsjett-innst. S. nr. 9 (2002-2003), der en samlet komité skriver og foreslår følgende om gyro:

"Komiteen viser til at laksedreperen Gyrodactylus salaris utgjør en alvorlig trussel mot norske villakstammer. Komiteen viser til at forekomsten av Gyrodactylus salaris i norske laksevassdrag fører til store samfunnsøkonomiske tap i størrelsesorden 200-250 mill. kroner pr. år. Dette tapet skyldes i første rekke det tapte laksefisket i de infiserte elvene, tapt sjøfiske i de tiliggende fjordområdene, samt bortfall av til dels vesentlige økonomiske ringvirkninger av laksefisket i elv og sjø. Det er verdt å merke seg at det samfunnsøkonomiske tapet i all hovedsak rammer lokalsamfunnene rundt de smittede laksevassdragene.

I tillegg kommer storsamfunnets kostnader med bevaringstiltak for laks og bekjempningstiltak mot parasitten, som frem til i dag har kommet opp i om lag 150 mill. kroner.

Komiteen viser til at lakseparasitten nå er registrert i 27 lakseelver etter den siste dokumenterte spredningen til Halsanelva og Hestdalselva i Vefsn kommune i Nordland, og at berørte lokalsamfunn er påført betydelige tap. Komiteen mener det er spesielt bekymringsfullt at Gyrodactylus salaris finnes i Sverige og Finland, nær nedbørsfeltene til viktige norske laksevassdrag.

Komiteen er kjent med at dyrehelsemyndighetene og miljøvernmyndighetene arbeider ut fra en bred strategi for å bekjempe Gyrodactylus salaris, hvor kjemisk behandling av smittede vassdrag i kombinasjon med bygging av fiskesperrer, utvikling av alternative kjemiske behandlingsmetoder og desinfisering av fiskeutstyr inngår.

Komiteen viser til at DN's handlingsplan for bekjempelse av gyro legger opp til et bevilgningsnivå på rundt 30 mill. kroner årlig i en 10-årsperiode. Det ligger en klar samfunnsøkonomisk gevinst i å sette inn tilstrekkelige ressurser i å bekjempe gyroen. Komiteen mener at arbeidet med å bekjempe lakseparasitten gyro må sees i et langsiktig perspektiv for å ha noen effekt. Komiteen viser til at innsatsen mot Gyrodactylus salaris styrkes i 2003.

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 komme tilbake med en vurdering av Direktoratet for naturforvaltnings handlingsplan mot gyro og den langsiktige oppfølgingen av bekjempelse av lakseparasitten."

Komiteen viser til at man ved behandlingen av statsbudsjettet for Miljøverndepartementet for 2003 økte innsatsen for å bekjempe gyro. Komiteen viser til Direktoratet for Naturforvaltnings handlingsplan mot gyro og den langsiktige oppfølgingen av bekjempelse av lakseparasitten, og at Regjeringen vil komme

til Stortinget med en vurdering av dette i statsbudsjettet for 2004.

Siden det nå er hele 27 lakseelver som er smittet med gyro vil komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet be Regjeringen vurdere tiltak i henhold til DNs handlingsplan for gyrobekjempelse i forbindelse med revidert statsbudsjett 2003.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2003 komme tilbake til Stortinget med tidsplan og finansiering av Direktoratet for naturforvaltnings handlingsplan mot gyro og den langsiktige oppfølgingen av bekjempelsen av lakseparsitten."

Lakselus

Komiteen er klar over at det er sammenheng mellom lakselus i oppdrettsanlegg og lakselus hos villaks. Komiteen er kjent med at lakselus påvirker villaksen, spesielt smolt som forlater elver og vandrer ut i havet.

Komiteen er positiv til det arbeidet næringen og myndighetene har satt i gang gjennom Nasjonal handlingsplan mot lus på laksefisk, og mener dette er positivt for villaksen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at lakselus er en naturlig del av naturen, og at det også vil være naturlige variasjoner bl.a. som følge av sjøtemperatur og tilførsel av ferskvann.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at i de senere år har lakselusproblematikken vært på et akseptabelt nivå, og viser en nedadgående trend, noe disse medlemmer er tilfreds med.

Komiteen mener at det er helt nødvendig å redusere lusetrusselen, og det er viktig at avlusningstiltak som iverksettes blir samkjørte slik at effekten blir best mulig. Komiteen viser til de gode erfaringene med den såkalte "trøndelagsmodellen" når det gjelder bekjempelse av lakselus, og mener at det bør stilles krav til at denne modellen innføres i de deler av landet der dette er nødvendig.

Komiteen viser til at det er forsket lite tidligere på lakselus, og mener at forskningen må økes slik at man får kunnskaper til å effektivisere tiltakene.

Komiteen mener at spredning av lakselus fra akvakultur ikke må representere en trussel for ville bestander av anadrom laksefisk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at i en del oppdrettsanlegg er lakselus en stor trussel, og bestanden av villakssmolt kan derfor bli alvorlig redusert ved passering av oppdrettsanlegg med mye lakselus. Veksten i opp-

drettsnæringen har ført til at lakselus nå har et svært høyt antall potensielle verter i kystfarvannene gjennom hele året. Økt smittepress av lakselus på utvandrende laks har bidratt til økt dødelighet på vill laksesmolt. Smittepresset fra lus på utvandrende smolt er i stor grad avhengig av produksjon av lakselus på oppdrettslaksen rett før smoltutvandring. I mange områder langs kysten er det også betydelig antall rømt fisk i vinterhalvåret, og dette øker smittepresset ytterligere. Luseproblemet synes å være størst i områder med omfattende oppdrettsvirksomhet. Lakselus vurderes derfor som en betydelig tapsfaktor for villaksbestanden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er klar over at innføring av nasjonale laksefjorder ikke vil ha noen positiv effekt når det gjelder lus i oppdrettsanleggene. Dersom anleggene blir tvunget fra lokaliteter hvor de i dag ikke har lus, eller lavt luseinnhold og lenger ut mot kysten, vil luseproblematikken øke pga. mindre ferskvann. Konsekvensen vil kunne være alvorlig for villaksen og smolt som må svømme forbi oppdrettsanleggene og dermed bli angrepet av lakselusa.

Disse medlemmer er klar over at sjøtemperatur, årstid, strømforhold, villfiskens vandringsruter og størrelse på fisken har betydning på villfisken. Disse medlemmer viser til at det har betydning for når, hvor og hvordan luseundersøkelsene er gjennomført mht. resultat, og at det er forsket lite på lus.

Rømming

Komiteen viser til at rømt oppdrettslaks kan vandre opp i vassdrag for å gyte og blander seg med villaks. Når på året rømningen skjer, har stor betydning for spredning og overlevelse. Oppdrettslaksen har andre genetiske egenskaper enn villaks og klarer seg dårligere i naturen.

Komiteen er bekymret over at andelen oppdrettslaks i sjøfisket gjennom de siste ti årene har vært i størrelsesorden 40 pst. på kysten og 25 pst. i fjordene. Om lag 8 pst. av elvefangstene består av rømt oppdrettslaks.

Komiteen viser til at omfanget av rømming av oppdrettslaks har økt meget sterkt det siste året. I 2001 ble det rapportert til sammen 367 000 laks og ørret fra norske oppdrettsanlegg, jf. brev fra Miljøverndepartementet til komiteen. I 2002 har rømmingstallet kommet nærmere 630 000 fisk, av dette er om lag 200 000 ørret. Komiteen er langt fra fornøyd når det gjelder utviklingen innen rømming.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at innslag av rømt oppdrettsfisk i gytebestandene har i perioden fra 1989 til i dag variert med mellom 15 og 35 pst. i norske laksevassdrag.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at FHL har satt som mål å få halvert tallet på rømminger i løpet av en treårsperiode, og er enig i denne målsetningen. For å få til

dette iverksetter nå næringen en rekke omfattende tiltak som omfatter både næringsaktører, båttrafikk og myndigheter.

Dette flertallet er positivt til at oppdrettsnæringa vil ha tvungen opplæring av alle som håndterer fisken, krav om bedre driftsrutiner, tekniske krav til oppdrettsanlegg, lovpålagte krav til båttrafikken i området, påby propellbeskyttelse, mer intensiv overvåking av anleggene og andre tiltak.

Komiteen viser til at Fiskeridepartementet tar sikte på å vedta de nye kravene for oppdrettsanlegg mht. teknisk standard i løpet av sommeren 2003. Regelverket skal gjøres gjeldende for nye anlegg fra 1. januar 2004 og for alle anlegg fra 1. januar 2008. Komiteen er også kjent med at FHL etter modell fra skipsfarten, vil innføre en uhellskommisjon, som ved større rømminger har som oppgave å kartlegge årsakene og kontinuerlig vurderer tiltaksbehov. Komiteen forventer en kraftig reduksjon i antallet rømt oppdrettslaks.

Komiteen viser til at merking av oppdrettslaks for tiden er til utredning og beslutningsgrunnlaget skal foreligge i løpet av 2003, jf. brev fra Miljøverndepartementet datert 16. januar 2003.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det skal innføres tekniske krav til alle oppdrettsanlegg, men stiller seg undrende til at disse ikke skal gjøres gjeldende for eksisterende anlegg før 2008. Disse medlemmer viser til at oppdrettsnæringa selv ber om tvungen opplæring av alle som håndterer fisken og "ber nå om at myndighetene skal stille krav om økt innsats mot lakselus og rømming fra oppdrettsanlegg" (styreleder i FHL havbruk, Lisbeth Berg-Hansen 7. januar 2003). Dette illustrerer at tiden er overmoden for modernisering av oppdrettsnæringen, og disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å innføre tekniske krav til alle oppdrettsanlegg fra 1. januar 2004, for blant annet å gjøre de rømmingssikre."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet er kjent med at det rømmer oppdrettslaks fra andre land, og at disse landene ikke fører, eller har mangelfull statistikk over, rømming, jf. brev fra Miljøverndepartementet datert 16. januar 2003. Disse medlemmer viser til at det har rømt betydelige mengder oppdrettslaks fra Irland, Færøyene og Skottland de senere årene, og at oppdrettslaksen også svømmer til norskekysten.

Komiteen peker på behovet for å sikre anleggene for å unngå rømming av oppdrettslaks. Dette gjelder tiltak som bedre teknisk standard på oppdrettsanleggene, propellsikring av brønnbåter og andre båter som benyttes i nærheten av anleggene, og periodisk kontroll av anleggene.

Komiteen vil foreslå at det innføres krav til propellbeskyttelse av båter som brukes i forbindelse med oppdrettsnæringen.

Komiteen foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen innføre krav til propellbeskyttelse på båter brukt i oppdrettsnæringen."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at rømming av oppdrettslaks er en alvorlig genetisk trussel mot villaksen. Flertallet peker på at en vesentlig reduksjon av rømming fra oppdrettsanlegg er viktig når det gjelder vern av villaksen. Rømt oppdrettslaks representerer en trussel for villaksen gjennom økologisk og genetisk påvirkning, samt spredning av lakselus og risiko for smitte av andre sykdommer.

Flertallet viser til prosjekt i Fiskeridepartementet for å finne frem til en egnet, rasjonell merking av oppdrettsfisk, og forutsetter at prosjektet fører frem til konkrete forslag til et slikt system, og at næringen så snart som det er praktisk mulig pålegges å gjennomføre slik merking. Merkingen må foregå på en effektiv og dyretisk forsvarlig måte. Merking skal både ha en generell preventiv effekt, og gjøre det mulig å lokalisere anlegg der fisk har rømt fra. Flertallet peker på muligheten for å nytte slik merking som et kvalitetsstempel overfor utenlandske kjøpere.

Flertallet viser til at Fiskeridepartementet i statsbudsjettet - St.prp. nr. 1 (2002-2003) - skriver følgende:

"Som en del av havbruksnæringens miljøtilpasning er det aktuelt å vurdere å innføre merking av oppdrettslaks. Viktige momenter vil være mulighetene for merking i forhold til flere formål som identifisering av rømt oppdrettsfisk, markedsmessig sporbarhet mv., og å gi en samfunnsmessig kost/nyttevurdering. Arbeidet vil bli gjennomført i samarbeid mellom havbruk- og miljøvernmyndighetene i dialog med berørte næringer, og slik at et beslutningsgrunnlag kan foreligge i løpet av 2003."

Flertallet viser til at Regjeringen legger opp til at ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder skal evalueres innen ti år. Flertallet støtter dette. Samtidig understreker flertallet at rømt oppdrettslaks utgjør en betydelig trussel mot de ville laksestammene og at man må ha en 0-visjon for rømming.

Flertallet viser i denne sammenheng til fiskeriministerens svar i Stortingets spørretime 22. januar 2003, og forutsetter at dette blir fulgt opp:

"Rømming av villaks er en av de store utfordringene innen norsk havbruk. Fisk som rømmer utgjør en risikofaktor i forhold til ville bestander, både ved potensiell sykdomsspredning og genpåvirkning, og medfører i tillegg både et økonomisk tap for næringen og tap av omdømme.

De rapporterte rømmingstallene gikk fra 1997 ned fra 650 000 rømte fisk til under 350 000 i 2000, men steg så igjen i 2002 til om lag 630 000 fisk. Dette er uakseptable høye tall. Jeg har derfor satt i verk både prosesser og tiltak for å få tallene ned.

Både myndigheter og næringen arbeider på mange felt for å få rømmingstallene ned. Jeg kan nevne at det innbefatter både årsakskartlegging, kontroll, regelverksforbedringer, driftskrav og forskning og utvikling. Alle aspektene ved denne problemstillingen blir grundig gjennomgått i forbindelse med det pågående arbeidet med en treårig gjennomføringsplan mot rømminger, som det er redegjort for i St.meld. nr. 12 for 2001-2002 Rent og rikt hav.

Fiskeridepartementet tar sikte på å vedta en ordning med krav til teknisk standard for anlegg som nyttes i oppdrettsvirksomhet i løpet av sommeren 2003. Utkast til standard er under utarbeidelse, og forskriften vil bli sendt på høring i løpet av våren. Regelverket vil bli gjort gjeldende for nye anlegg fra 1. januar 2004.

Regelverket på driftssiden er også under evaluering og vil bli endret og forbedret med hensyn til rutiner og krav. I tillegg arbeides det med forebyggende tiltak og innføring av internkontroll for akvakulturanlegg.

Videre har Fiskeridirektoratet under etablering en undersøkelseskommissjon for alvorlig rømming og anleggshavari, og det arbeides for å sikre mer pålitelige rømmingstall, for mørketallene kan være store."

Flertallet påpeker at rømming av oppdrettslaks er et stort og uløst problem. Den grunnleggende utfordringen for oppdrettsbransjen er at lakselusnivåene i næringa og andelen rømt fisk må være svært lav om problemene for villaksen skal reduseres eller fjernes. Dagens praksis og forventet vekst i produksjonen vil kontinuerlig forsterke dette problemet til et nivå som langt overgår den atlantiske villaksens tålegrense. Kjente rømminger utgjør under 5 pst. av det totale svinnet av oppdrettsfisk og minst 1/4 av svinnet har ukjent årsak. Det er derfor meget trolig at de reelle rømmingstallene er høyere enn de offisielle. Det er imidlertid en rekke kjente tiltak som åpenbart og erfaringsmessig vil redusere rømming. Merking av oppdrettslaksen er et av disse.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet presiserer at merking av oppdrettslaks er viktig og riktig, for å få bukt med manglende rapportering av rømming og spore opprinnelsen til rømt fisk. Disse medlemmer påpeker at oppdrettsnæringa og forsikringsbransjen vil tjene på redusert rømming. Anslagsvis rømmer det laks for et titalls millioner kroner årlig. Merking vil styrke incitamentet for rømmingsforebygging hos oppdretter.

Et påbud om merking trenger imidlertid ikke legge føring mot snutemerking. Det kan hevdes at snutemerking er gammeldags teknologi, en forholdsvis brutal behandling av fisken, og teknikken gir ingen synergieffekter utover å spore rømt laks. Videre understrekes det at snutemerking av en viss andel av fisken fordrer at andelen er høy nok til at beregninger av faktisk antall rømt laks blir statistisk signifikant og at man er sikker på å fange opp rømlinger også i elver eller fjorder hvor det er lav innblanding av oppdrettslaks.

Det er flere mulige teknologier for merking og disse bør snarest utredes. For eksempel kan det opprettes et genregister for norsk oppdrettslaks, med et system for sortering av rogn. Det vil gjøre det mulig å identifisere eieren av en rømt laks ved hjelp av en enkel DNA-test.

All fisken vil dermed være "merket". Det gir i tillegg en svært interessant synergieffekt idet en fiskefilet på markedet også kan spores ved hjelp av DNA-prøve. En slik ordning vil skape synergier i forhold til sporbarhet for næringens produkter, både med hensyn på matvaresikkerhet og tyveri av oppdrettsfisk. Disse medlemmer viser til at genkartleggingen blir igangsatt uansett, på det nye Cigene, senter for integrert genetik, på Ås. 60 mill. kroner er bevilget fra Norges forskningsråd, og et system for sporing av rømlinger ansees som en fornuftig tilleggsfunksjon i dette systemet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener merking på en effektiv måte vil bidra til å redusere antallet rømte oppdrettsfisk og vil bidra til å øke næringens miljøintegritet. Full sporbarhet fra smolt til slakt gir troverdighet og tillit for de seriøse aktørene i bransjen samtidig som det vil identifisere anlegg som ikke tar rømmingsproblemet på alvor slik at innskjerpinger kan pålegges og kriminell skjøtsel påvises og straffes. Dette vil bidra til en holdningsendring og utløse skjerpene og preventive reaksjoner der forurenser betaler. Merking vil kunne hindre store rømminger fordi rømt fisk kan identifiseres før eventuell videre håndtering av nøter med hull. Årsaker til rømming kan systematisk avdekkes for å forbedre rutiner og teknologi. På denne måten vil merking være et svært nyttig verktøy for både forskere, myndigheter, næring og marked, og kan særlig bidra til ny og verdifull informasjon om nye oppdrettsarter. Fra et forbrukerståsted kan merking bli et verdifullt supplement i et mer helhetlig sporbarhetskonsept som igjen vil sikre tillit fra markedet. Det er også klart at med dramatisk redusert rømming vil næringen bli mer ressurs- og kostnadseffektiv, og samtidig vil det gi Norge som oppdrettsnasjon god reklame internasjonalt, og dermed styrke vår troverdighet og tillit i meget følsomme markeder.

Disse medlemmer viser til at Samarbeidsrådet for anadrom laksefisk i 2001 vedtok følgende:

"Rådet viser til at rømt oppdrettsfisk utgjør mellom 30 og 40% av gytefisken i våre lakselver. Dette utgjør en uakseptabel høy andel stamfisk i elvene. Rådet ber derfor regjeringen innføre obligatorisk merking av oppdretts- og kultiveringslaks for å få dokumentert hvor rømmingene skjer. Rådet mener at dette kan ha en betydelig preventiv effekt, samtidig som dette gjør det mulig å avdekke hvor rømmingene skjer fra. Rådet viser til at slik merking gjennomføres i USA i meget stort omfang (55 mill laks snutemerkes pr. år) og at teknikken allerede eksisterer. Rådet ber om at det umiddelbart settes i gang forsøk/ utprøving med sikte på at det settes i verk en ordning med merking fra 01.01.2003."

Disse medlemmer viser til den betydelige vinnvinn-effekten merking vil ha for oppdrettsnæringa og for villaksen og ser ingen grunn til vente med å innføre prøveordninger med merking med sikte på å etablere merking som et krav og fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen iverksette krav om merking av oppdrettsfisk for å redusere rømming og bidra til å identifisere, påtale og bevise miljøkriminalitet i forbindelse med rømming, sykdomsspredning og dumping, og gjøre dette gjeldende med virkning fra 1. september 2003."

Midlertidige sikringssoner

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til de midlertidige sikringssonene som ble opprettet i 1989, og ber om at disse avvikles ved opprettelsen av nasjonale laksefjorder.

Flertallet forutsetter imidlertid at det ikke tildeles nye konsesjoner for oppdrett av laksefisk i disse områder før Regjeringen kommer med forslag til supplering og ferdigstilling av ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder samtidig med forslag til supplering av Verneplan for Vassdrag og omlegging av samlet Plan for Vassdrag som varslet i stortingsproposisjonen.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen avvikle de midlertidige sikringssonene for laksefisk. Stortinget ber videre Regjeringen avstå fra å tildele nye konsesjoner for matfiskoppdrett av anadrome arter i disse områdene før Stortinget har ferdigbehandlet forslag til supplering og ferdigstilling av ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder som varslet i St.prp. nr. 79 (2001-2002).

Det forutsettes at ferdigstillingen av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder kan gjennomføres i 2004/2005."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at de tiltak som iverksettes for å styrke villaksen må være oversiktlige, målrettede og konkrete. Det vil også være viktig å kunne registrere effekten av tiltakene, rømming, bekjempelse av gyro og lakselus. Når det iverksettes målrettede konkrete tiltak, og samtidig innføres passivt arealvern som nasjonale laksefjorder er, så vil det bli meget vanskelig å kunne dokumentere hvilke tiltak som har positiv effekt for villaksen. Disse medlemmer viser til at i 1989 opprettet Fiskeridepartementet 52 midlertidige sikringssoner for laksefisk utenfor 125 lakseelver.

Ordningen med midlertidige sikringssoner var opprinnelig tenkt å vare i fem år. I sin rapport fra 1996 anbefalte utvalget (fagmyndigheter og oppdrettsnæringa) at sikringssonene ble videreført med visse mindre grensejusteringer og at det ble stilt strengere krav til helsekontroll og rømmingssikring for anleggene innenfor sonene.

Disse medlemmer konstaterer at det etter 13 år med midlertidige sikringssoner ikke har fremkommet ny kunnskap om virkningen av sikringssoner.

Disse medlemmer viser til at det er svært mange forhold som påvirker villaksen og mener derfor at pas-

sivt arealvern, som midlertidige sikringssoner er, ikke nødvendigvis styrker villaksen, men er til hinder for annen virksomhet. Disse medlemmer vil også understreke at midlertidige sikringssoner skulle vare i fem år, men eksisterer fremdeles. Dette skaper frustrasjon i lokalmiljøet og er med på å undergrave tilliten til sentrale myndigheter. Disse medlemmer vil derfor foreslå følgende:

"Stortinget ber Regjeringen avvikle ordningen med midlertidige sikringssoner for laksefisk innen 2003."

Disse medlemmer viser bl.a. til at Storfjorden i Møre og Romsdal er en av fjordene som i dag er skjermet med midlertidig sikringssone. Fjorden er ikke tatt med som nasjonal laksefjord i denne omgang, men det foreligger føringer om at denne fjorden ønskes omgjort til nasjonal laksefjord når ordningen skal ferdigstilles. Disse medlemmer viser til at det i dag foregår stor produksjon av regnbueørret, og at villaksutvalget i sin utredning sier at effekten av rømt regnbueørret ikke er faretruende da regnbueørreten ikke formerer seg med villaks.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen skille mellom oppdrettskonsesjoner av regnbueørret og oppdrettslaks når det gjelder drift og etablering innenfor midlertidige sikringssoner for laksefisk og nasjonale laksefjorder."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at ordningen med midlertidige sikrings- og tiltakssoner opprettholdes i tråd med forevar-prinsippet, det vil si at det må gjennomføres helhetlige miljøkonsekvensanalyser før de eventuelt avvikles. Det må i tillegg iverksettes strakstiltak i de eksisterende anleggene for å løse truslene knyttet til lakselus og rømming.

Disse medlemmer viser til at Villaksutvalget hadde forslag til en rekke andre tiltak for å redde villaksen. Disse medlemmer viser til at det må avsettes tilstrekkelige midler til forskning, samt at Norge gjennom FNs Committee on Fisheries (COFI) i FAO, EU og NASCO, deler erfaringer med nasjonale laksefjorder og fremmer miljøkrav til oppdrettsnæringen som skaper mest mulig like konkurranseforhold og bidrar til mindre rømming og sykdom.

Komiteen viser til St.prp. nr. 79 (2001-2002) hvor det fremgår at Regjeringen har etablert et eget forskningsprogram i regi av Norges forskningsråd og etablert et FoU-råd.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at det i proposisjonen fra Regjeringa blir foreslått å videreføre de midlertidige sikringssonene for laksefisk inntil Stortinget har tatt stilling til det endelige omfanget av ordningen. Dette medlem støtter dette.

Nasjonale laksefjorder og laksevassdrag

Komiteen har registrert den prosessen forslag til nasjonale laksevassdrag og laksefjorder har vært igjennom. Først med Villaksutvalgets innstilling 12. mars 1999. Komiteen viser til at regjeringen Stoltenberg foreslo i 2001 en rekke endringer i forhold til Villaksutvalget. Mindre vern i enkelte geografiske områder, samtidig som helt nye områder som ikke var foreslått vernet i den faglige utredningen, kom på vernelista. Regjeringen Stoltenberg fulgte også opp Villaksutvalgets forslag om å utvikle de midlertidige sikringssonene i fjorder utenfor vassdrag som ikke var foreslått som nasjonale laksevassdrag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at Regjeringen i juni 2002 la frem sitt forslag for behandling til Stortinget. Regjeringen har tatt utgangspunkt i regjeringen Stoltenbergs fremlegg. Enkelte grenser er justert noe, men i motsetning til Villaksutvalget og regjeringen Stoltenberg foreslår samarbeidsregjeringen å videreføre de midlertidige sikringssonene i påvente av en utvidelse av antallet nasjonale laksefjorder. Regjeringen har varslet en ekstra runde med innføring av nye nasjonale laksefjorder og vassdrag i forbindelse med omlegging av Samlet plan for vassdrag og supplering av verneplan for vassdrag.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at det er nødvendig å beskytte villaksen, og at forslaget om opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder er et viktig tiltak for å oppnå dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Regjeringen legger opp til en ytterligere endring av hvilke områder som foreslås vernet og en utvidelse av ordningen. Disse medlemmer synes det er uheldig at verneprosessene tas over flere etapper, og vil gå imot dette.

Disse medlemmer mener at reduksjon av antall laksefjorder og flytting av grenser i forhold til Villaksutvalget, viser at dette er politiske spørsmål og ikke faglige begrunnelser for de endringer som er gjort.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utsette innføring av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, og prioritere bekjempelse av gyro og lakselus."

"Stortinget ber Regjeringen fremme sak om villaksen innen 2006, slik at tiltakene kan evalueres."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til forlik mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet hvor man slutter seg til opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder slik det er foreslått i St.prp. nr. 79 (2001-2002) med de endringer som

er angitt i forslaget nedenfor. I fjordene som er omtalt i nedenstående forslag, samt i Porsangen, Svennerbassenget, kysten Jæren-Dalane, Nordfjord (innenfor nye grenser), Trondheimsfjorden, Namsfjorden, Neidenfjorden/Bøkfjorden, vil det ikke være tillatt med oppdrett av laksefisk. Flertallet mener at oppdrettsanlegg som allerede befinner seg i disse områdene må flyttes til andre områder innen 1. mars 2011. Forskning og utdanningsanlegg vurderes spesielt, og får tillatelse til å fortsette driften der de er lokalisert i dag.

Flertallet foreslår at det opprettes nasjonale laksevassdrag og laksefjorder som foreslått i St.prp. nr. 79 (2001-2002) med følgende endringer, som premisser for vedtak I:

- Sognefjorden: Grensen flyttes til en linje fra Ortmark til Nessane.
- Nordfjord: Grensen i indre Nordfjord flyttes til en linje fra Finnvika til Åseneset. Grensen i Eidsfjorden endres ikke.
- Sunndalsfjorden: Grensen flyttes til en linje mellom Fjøseid-Merraberget.
- Romsdalsfjorden, indre del (Hamnesneset - Okseneset)
- Halsafjorden: Grensen flyttes til en linje Aksnes-Flesa.
- Kvænangen: Grensen flyttes til det smale sundet vest for Badderselva.
- Altafjorden: Grensen flyttes til en linje fra Altneset til Isnestofen.

Det tillates ikke oppdrett av anadrome arter innenfor de ovenfor nevnte områdene, samt innenfor grensene i Porsangen, Svennerbassenget, kysten Jæren-Dalane, Trondheimsfjorden, Namsfjorden, Neidenfjorden/Bøkfjorden.

Stortinget ber Regjeringen sørge for at oppdrettsanlegg som allerede befinner seg i disse områdene flyttes til andre områder innen 1. mars 2011. Det må gis en rimelig kompensasjon til eiere av oppdrettsanlegg som må flytte ut. Forskning og utdanningsanlegg vurderes spesielt, og får tillatelse til å fortsette driften der de er lokalisert i dag.

Flertallet fremmer forslag i samsvar med dette.

Flertallet viser til at selv om ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder vil være permanent, kan ny kunnskap, ny teknologi og nye generelle rammebetingelser tilsi endringer i regelverket for forvaltningen av områdene. Flertallet slutter seg derfor til at ordningen skal evalueres når det er mulig å vurdere de konkrete effektene av tiltaket, og senest ti år etter at den er opprettet.

Komiteen mener at det hviler et stort ansvar på oppdrettsnæringen når det gjelder å håndtere de miljøproblemer næringen kan medføre, særlig i forhold til villaksen. Komiteen viser til at næringen mange steder har tatt dette ansvaret alvorlig, og at særlig lusetruselen er blitt redusert mange steder som følge av tiltak næringen har satt i gang. Komiteen håper at

næringen fortsetter og ytterligere forsterker sin innsats med å bekjempe de miljøproblemer som har oppstått i forbindelse med lakseoppdrett slik som lakselus og rømming.

Komiteen mener det er viktig å forske mer på villaksens oppvekstvilkår og ser det som viktig at det nasjonale forskningsprogrammet for villaks styrkes.

Komiteen vil samtidig peke på at oppdrettsnæringen er en viktig nasjonal næring for mange distrikter. Næringen må sikres rammebetingelser som gjør det mulig å utvikle næringen fremover. Komiteen mener det er mulig å finne ordninger som sikrer villaksbestanden, samtidig som oppdrettsnæringen kan videreutvikles.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er positive til at det nå etableres en ordning med nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder. Flertallet mener villaksen er et fundament for Norge når det gjelder å ivareta internasjonale avtaler, miljø, turisme og næringsutvikling flere steder.

Flertallet viser til St.meld. nr. 12 (2001-2002) - Rent og rikt hav - hvor det slås fast at

"en forutsetning for den videre veksten i havbruksnæringen er imidlertid en langt sterkere miljøtilpasning. De største miljøutfordringene i dag er konsekvensene av rømt oppdrettsfisk og spredning av lakselus har for villaksen."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at når det gjelder Svennerbassenget, må grensen settes på samme sted som sør-grense for den midlertidige sikringssonen, dvs. fra Mejulen i Bamble. Det er gitt en god dokumentasjon av disse områdene i LENKA-rapporten for Telemark fra januar 1991. Rapporten viser til at det ikke er vassdrag med oppgang av anadrom fisk i området mellom den foreslåtte sørgrensen for laksefjorden og sørgrensen for sikringssonen, men det er et vassdrag med etablert settefiskanlegg og et vassdrag med betydelig potensial for etablering av settefiskanlegg som med forslaget om Strømtangen vil komme innenfor en foreslått laksefjord. Siden det ikke er annet enn ulemper for både næring og forvaltning å ha slik virksomhet innenfor laksefjordene, bør grensene settes fornuftig.

Disse medlemmer viser til at i Sognefjorden er grensen for midlertidig sikringssone foreslått som grense for laksefjord. Slik forslaget nå ligger er grensen mer enn 8 mil utenfor nærmeste naturlige lakseelv med unntak av Vikelva som likevel er avhengig av kultivering. En endring av grensen her vil gi tilgang til flere gode oppdrettslokaliteter uten at det har noen negativ innvirkning på villaksen. Grensen for laksefjord må derfor settes etter en rett linje fra Vangnes i Vik kommune til Engesæter i Leikanger kommune.

Disse medlemmer viser til at det i Dalsfjorden i Sogn og Fjordane er foreslått grense for laksefjord trukket 11 kilometer lengre ut enn tidligere sikringssone. Av evalueringsrapporten for MSL fra 1996 framgår det at Fiskerisjef og Fylkesveterinær den gang foreslo å oppheve sikringssonen. Grensen trekkes tilbake

til tidligere nivå, dvs. innenfor en linje trukket fra Otterstein i Askvoll kommune til østsiden av Dalevassdraget i Fjaler kommune.

Disse medlemmer viser til at i Nordfjord har Hyenfjorden ligget innenfor den midlertidige sikringssone og Hyen Laks AS har vært referanseanlegg innenfor MSL, og selskapet deltar selv i kultiveringsarbeid i Åelva. Gjennom de observasjoner som er gjort ved anlegget i den tiden det har vært referanseanlegg er det ikke fremlagt dokumentasjon på at anlegget har skadelig effekt på fjorden eller villaksen. Det vil på dette grunnlag være riktig å flytte grensen inn forbi Hyenfjorden, innenfor en linje mellom Anda og Lote i Gloppe kommune.

Disse medlemmer mener at når det gjelder Halsafjorden kan disse medlemmer ikke se at det foreligger saklige argumenter for utvidelser av en eventuell nasjonal laksefjord i forhold til nåværende midlertidige sikringssone. Grensen må derfor legges på linje med nåværende midlertidige sikringssone, dvs. mellom Aksneset og Flessa (Båtvikneset). De berørte lokalitetene i dette området drives av to selskap som har hele sin virksomhet i området. Betydelige restriksjoner og begrensninger i naturlig vekst vil ramme selskapene sterkt og på sikt true driften.

Disse medlemmer mener at grensen for Romsdalsfjorden som nasjonal laksefjord må settes i rett linje fra neset øst for Vågstranda til Oksneset. Dette vil gjøre situasjonen betydelig mer ryddig for oppdretterne i området, og ytterligere redusere antallet oppdrettslokaliteter som berøres av en eventuell opprettelse av nasjonale laksefjorder i Møre og Romsdal.

Disse medlemmer mener at grensen for midlertidig sikringssone fra 1989 går fra Anvik til Tingvoll. I det såkalte evalueringsutvalgets innstilling fra 1996 ble det foreslått at grensen for sikringssona skulle settes ved Merraberget og at det skulle opprettes en "tiltaksone" fra Merraberget og ut til Krifast. Dette forslaget ble imidlertid ikke fulgt opp. Regjeringen Stoltenberg la imidlertid evalueringsforslagets innstilling til grunn og foreslo opprettelse av nasjonal laksefjord innenfor Fjøeid-Merraberget. I St.prp. nr. 79 (2001-2002) foreslås imidlertid grensen for nasjonal laksefjord flyttet ut til Anvik-Tingvoll igjen. Dette rammer flere oppdrettslokaliteter enn det som er foreslått fra regjeringen Stoltenberg, og som lå til grunn for de fleste uttalelser i forbindelse med høringen. Disse lokalitetene brukes så og si utelukkende til produksjon av ørret. Grensen for en eventuell laksefjord i Sunndalsfjorden må derfor flyttes inn til Fjøeid-Merraberget i samsvar med tidligere forslag.

Disse medlemmer mener justeringene i Møre og Romsdal på ingen måte kan sies å ha betydning for ønsket om å bevare villaksen. De vil imidlertid redusere antallet oppdrettslokaliteter som blir berørt og dermed ha stor betydning for arbeidsplasser og lokal verdiskapning i de områder som blir berørt.

Disse medlemmer mener at Trondheimsfjorden er dokumentert å være svært godt egnet til havbruk, og Aqua Kompetanse AS har i en rapport konkludert med at hele nord-vestsiden av fjorden er svært godt egnet

for matfiskproduksjon. Grensene i Trondheimsfjorden bør derfor endres slik at sør-østsiden av fjorden settes av som sikringsområder for villaksen, mens nord-vestsiden holdes åpen for oppdrettsproduksjon av laks og ørret.

Disse medlemmer mener at Kvæningen bør utgå fra listen over nasjonale laksefjorder. Kvænavassdraget er et marginalt vassdrag med årlig fangst på omlag 300 kg laks. Kvæningen har ikke hatt status som midlertidig sikringsone og har ikke vært vurdert som laksefjord eller laksevassdrag i forbindelse med Villaksutvalgets vurderinger. I tillegg bør Stortinget vektlegge at Kvæningen er et av landets mest næringsmarginale områder, hvor havbruk utgjør en vesentlig del av bosetningsgrunnlaget.

Disse medlemmer viser til at om Stortinget skulle fastholde at Kvæningen skal bli nasjonal laksefjord, må grensen flyttes til inngangen til Lillestraumen i Kvæningen. Dagens grense går midt i fjorden, og er ikke knyttet til naturlige grenser i forhold til strømbilde etc. Grensejusteringen vil medføre at lokalt slakteri og 4 velegnede lokaliteter i drift ikke blir berørt av forslaget.

Disse medlemmer viser til at et smoltanlegg blir berørt også av denne grensen. Dette styrker argumentene for å ta Kvæningen ut av listen over nasjonale laksevassdrag og fjorder. I Troms og Finnmark er det en underdekning på smolt. Dette medfører at det må importeres smolt fra andre regioner. Av sykdomsforebyggende hensyn ville det vært ideelt om smoltproduksjonen i regionen ble økt. Forslaget kan medføre en ytterligere avhengighet av importert smolt.

Disse medlemmer mener at grensen for Reisa-fjorden må justeres slik at grensen trekkes fra Bonnavikholmen til Stornes. Denne grensen vil være stort sett i tråd med foreslått sone ved revideringen av midlertidige sikringssoner. Revidert forslag til grense fra FHL havbruk vil medføre at lokalt lakseslakteri unngås nedlagt.

Disse medlemmer mener den foreslåtte grensen for nasjonal laksefjord vil bidra til at de etablerte oppdrettsbedriftene får få alternative lokaliteter, og at driften i unødvendig grad fortettes. Grenseforslaget vil dermed kunne bidra til å vanskeliggjøre sykdomsforebyggende tiltak, og derigjennom medføre at innføringen av laksefjord virker mot sin hensikt. Skulle Stortinget beslutte å innføre nasjonale laksefjorder, må grensen justeres i samsvar med konklusjoner fra Helse og Miljøgruppa i Finnmark. Nasjonal laksefjord avgrenses til Korsfjorden, i øst med grense fra Oksebåneset til Tømmerneset. I vest må grensen trekkes fra Bøkfjorden og skjermes for vern.

Disse medlemmer mener at den foreslåtte grense for nasjonal laksefjord synes tilfeldig trukket og beslaglegger et større areal enn de øvrige foreslåtte laksefjorder. Samfunnene på Nordkinnhalvøya og langs Tanafjorden blir dermed sterkt rammet. Skulle dette arealet gå tapt som oppdrettsareal vil denne regionen få svekkede muligheter næringsmessig og økonomisk, i tillegg til at en av de viktigste hjørnesteinsbedriftene i

regionene ikke gis anledning til vekst og utvikling. Det er 62 km fra vassdrag og ut til dagens grense. Den foreslåtte grense rammer dermed unødvendig hjørnesteinsbedriften Skjånes Laks AS. Skulle Stortinget beslutte å innføre nasjonale laksefjorder må grensen justeres slik at grensen trekkes fra Digermulen og linje Øst slik at Indre Tanafjord blir nasjonal laksefjord. Til grunn for dagens midlertidige sikringsone i Tanafjorden ligger tidligere vurderinger av faren for spredning av Gyrodactylus salaris. Dagens kunnskap om denne ferskvannsparasitten viser at virksomhet i sjø ikke har betydning for spredning av Gyrodactylus salaris.

Disse medlemmer viser til at om Stortinget skulle beslutte å innføre nasjonale laksefjorder, må grensen trekkes innenfor Klubbukt på østsiden av fjorden for å unngå konflikt med landbase for oppdrett.

Disse medlemmer mener at regjeringen Stoltenbergs forslag til nasjonal laksefjord medførte at Langfjorden ble inkludert i forslaget. Grenseforslaget som ble foreslått fra regjeringen Stoltenberg var ikke i samsvar med beskrevne grenser. Proposisjonen fra Regjeringen medfører at dette er rettet opp, slik at Langfjorden unngår å bli inkludert. Begge forslagene medfører at Altafjord Oppdrett AS blir rammet av forslaget. Dette vil ramme en oppdrettsbedrift lokalisert langt fra vassdraget og med en landtopografi som medfører at vann ikke utveksles direkte mellom indre del av fjorden og oppdrettsanlegget. Altafjord Oppdrett AS har avgjørende betydning for Årsøysamfunnet og eier bl.a. fergerederiet som driver fergetilbudet til øya. Bedriften Volden Group AS blir rammet av en eventuell innføring av nasjonal laksefjord uavhengig av hvor grensen for laksefjord trekkes. Bedriften har etablert lakseslakteri som er av stor betydning for lokalsamfunnet.

Disse medlemmer vil derfor påpeke at det må gis anledning til fortsatt drift av lakseslakteri med betingelser som medfører at slik virksomhet er konkurransedyktig. Skulle det bli innført nasjonale laksefjorder må grensen justeres slik at grensen trekkes fra Altneset til Isnestoften i henhold til Alta kommunes betingelse for å gå inn for nasjonale laksefjorder.

Disse medlemmer viser til partiets primære forslag om å avvikle midlertidige sikringssoner og om ikke å innføre nasjonale laksefjorder, og fremmer derfor følgende sekundære forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjøre følgende grensejusteringer ved innføring av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder:

- Svennerbassenget: Grensen settes på samme sted som sør-grense for den midlertidige sikringssonen, dvs. fra Mejulen i Bamble.
- Sognefjorden: Grensen for laksefjord må settes etter en rett linje fra Vangsnes i Vik kommune til Engesæter i Leikanger kommune.
- Dalsfjorden i Sogn og Fjordane: Grensen trekkes tilbake til tidligere nivå, dvs. innenfor en linje trukket fra Otterstein i Askvoll kommune til østsiden av Dalevassdraget i Fjaler kommune.

- Nordfjord: Flytte grensen inn forbi Hyenfjorden, innenfor en linje mellom Anda og Lote i Gloppen kommune.
- Halsafjorden: Legges på linje med nåværende midlertidige sikringsone, dvs. mellom Aksneset og Flessa (Båtvikneset).
- Romsdalsfjorden: Grensen settes i rett linje fra neset øst for Vågstranda til Oksneset.
- Sunndalsfjorden: Flyttes inn til Fjøeid-Merraberget i samsvar med tidligere forslag.
- Trondheimsfjorden: Nord-vestsiden holdes åpen for oppdrettsproduksjon av laks og ørret.
- Kvænangen: Bør utgå fra listen over nasjonale laksefjorder.
- Reisaafjorden: Grensen trekkes fra Bonnvikholmen til Stornes.
- Finnmark: Nasjonal laksefjord avgrenses til Korsfjorden i øst med grense fra Oksebåneset til Tømmerneset. Bøkfjorden bør ikke inkluderes i forslaget.
- Tanafjorden: Grensen trekkes fra Digermulen og linje Øst slik at indre Tanafjord blir nasjonal laksefjord.
- Altafjord: Grensen justeres slik at grensen trekkes fra Altneset til Isnestofen."

Disse medlemmer viser til at det ikke er foretatt konsekvensutredninger ved opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. Disse medlemmer viser til at det heller ikke er tatt hensyn til kravene i utredningsinstruksen. Disse medlemmer viser til at bestemmelsene i utredningsinstruksen særlig tar sikte på at økonomiske, administrative og andre vesentlige konsekvenser av reformer og tiltak blir kartlagt. Dette er viktig for å vurdere hva ulike forslag vil koste staten og samfunnet, og for å kunne forberede gjennomføringen av reformene på en best mulig måte.

Hver sak skal inneholde en konsekvensutredning som skal bestå av analyse og vurdering av antatte vesentlige konsekvenser av den beslutning som foreslås truffet. Konsekvensutredningene skal omfatte konsekvensene for statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning og for private, herunder næringsvirksomhet og enkeltpersoner.

Det skal i nødvendig utstrekning inngå grundige og realistiske samfunnsøkonomiske analyser.

Disse medlemmer viser til punkt 2.3.2 konsekvenser for næringslivet og plikt til å omtale økonomiske konsekvenser for næringslivet. Dersom et forslag har andre konsekvenser for næringslivet, må også disse utredes.

Disse medlemmer synes det er uheldig at Regjeringen ikke har fulgt utredningsinstruksen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge har et særskilt globalt forvalteransvar for villaks. Norge har verdens største bestand av nordatlantisk laks, men vi har allerede utryddet den fra 60 elver og den står i fare for å forsvinne fra 200 andre (Lakseregisteret til Direktoratet for naturforvaltning 1998).

Gjennom Bern- og Rio-konvensjonene og Norges deltakelse i NASCO (North Atlantic Salmon Conservation Organisation) har Norge juridisk forpliktet seg til å ta vare på, restaurere og sikre de ville laksebestandene. Før-var-prinsippet skal gjelde i dette arbeidet. Derfor støtter disse medlemmer opprettelsen av nasjonale laksefjorder og laksevassdrag for å sikre villaksstammene i Norge og følger i sin helhet Rieber-Mohn-utvalgets forslag (NOU 1999: 9 Til laks å alle kan ingen gjera) for en bærekraftig forvaltning av villaksen. Det innebærer opprettelsen av femti nasjonale laksevassdrag og ni nasjonale laksefjorder. Villaksutvalget understreker at det i tillegg må vurderes å utvide antallet nasjonale laksevassdrag.

Disse medlemmer viser til at en samlet miljøbevegelse med Norges Jeger- og Fiskeforbund, Norges Naturvernforbund, WWF, Den Norske Turistforening, Norske Lakseelver, Norges grunneigar- og sjølaksefiskerlag, Norges Bondelag, Framtiden i våre hender, SABIMA og Natur og Ungdom anbefaler at man følger Rieber-Mohn-utvalgets forslag for en bærekraftig forvaltning av villaksen i sin helhet. Det innebærer opprettelsen av femti nasjonale laksevassdrag og ni nasjonale laksefjorder.

Disse medlemmer viser til Villaksutvalgets forslag vedlagt, og vil derfor fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprette de femti nasjonale laksevassdrag og ni nasjonale laksefjorder som forslått av Villaksutvalget, og i tillegg inkludere Eidfjordvassdraget (Hordaland) og Årdalselva (Rogaland)."

"Ordningen med midlertidige sikrings- og tiltakszoner videreføres i tråd med før-var-prinsippet, og det iverksettes strakstiltak for å løse truslene knyttet til lakselus og rømming av oppdrettslaks."

Disse medlemmer forventer å bli orientert om villakssituasjonen i de kommende års budsjetter for å ta stilling til om det er nødvendig med flere virkemidler for å styrke villaksstammene.

Disse medlemmer mener behandlingsmåten fra Regjeringens side i saken om tildeling av nye laksekonsesjoner er bekymringsfull. Regjeringen ga flere ganger uttrykk for at tildeling av nye laksekonsesjoner ikke skulle skje før behandlingen av St.prp. nr. 79 (2001-2002) var ferdig i Stortinget. Dette ville ført til at Stortinget kunne behandle saken på et fritt og uavhengig grunnlag. Regjeringen valgte på tross av denne lovnaden, etter brevveksling med Fremskrittspartiet, å legge ut nye konsesjoner før behandlingen var ferdig. Dette medfører at Regjeringen gjennom tildeling av konsesjoner legger begrensninger på Stortingets arbeid. Disse medlemmer vil foreslå at det ikke tillates etablering av nye konsesjoner til oppdrett av anadrome arter i de områdene man vurderer å opprette nasjonale laksefjorder og nasjonale laksevassdrag før runde 2 er avklart.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, forutsetter at arbeidet med Samla Plan og Verneplan for vassdrag går som forutsatt og at ferdigstillelsen av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder kan gjennomføres i 2004/2005.

Det ligger an til at flere vassdrag i fremtiden vil inngå i ordningen. I mellomtiden bør eventuelle tiltak i de aktuelle vassdragene underlegges ordinær konsesjonsbehandling. I vurderingen må konsesjonsmyndighetene legge vekt på vassdragets betydning for villaksen.

Ensidig produksjon, og mange konsesjoner på få hender, gjør både næringen og kysten sårbar. Vi må, ved hjelp av ny teknologi, sørge for bedre utnyttelse av ressursene i havet og oppdrettsnæringen må utvikles i en mer bærekraftig retning. Den politiske målsettingen må være å redusere rømming og sykdommer til det minimale. Samtidig må det satses på at oppvekstvilkårene for villaksen blir best mulig.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Regjeringens forslag unntar hele 40 pst. av områdene som i dag omfattes av den midlertidige restriksjonsordningen. Dette åpner disse områdene for intensivt lakseoppdrett midt i villaksens utvandningsveier og står i skarp motsetning til Villaksutvalgets anbefalinger. Regjeringen stykker opp de 9 biologisk, kulturelt og samfunnsmessig begrunnede fjordområdene i mange småfjorder til Villaksutvalget. Disse medlemmer mener at med dette grepet tar man ikke hensyn til at det nettopp er store oppdrettsfrier soner som har positive virkninger for villaksen. Av disse igjen er det valgt ut 22 fjorder til å bli en slags nasjonale laksefjorder light. I hele 18 av disse 22 foreslåtte fjordene ligger det ingen forpliktelse om å fjerne eksisterende anlegg. Den største svakheten ved Regjeringens forslag er at Øst-Finnmark som har verdens viktigste bestand av gytende atlantisk laks åpnes for lakseoppdrett.

Disse medlemmer mener at laksestammene i Finnmark er meget verdifulle og at det er bekymringsfullt at Regjeringens forslag for Finnmark er kraftig redusert og innebærer en klart dårligere beskyttelse av villaksbestandene enn det Villaksutvalget la opp til. Spesielt Tanafjorden, med Europas største laksebestand bør forvaltes med forsiktighet.

Disse medlemmer viser til Direktoratet for naturforvaltning sin høringsuttalelse 21. september 2001 som minnet om at "Villaksutvalget la spesiell vekt på å sikre laksebestandene i Finnmark og foreslo laksefjordene Porsangen og Altafjorden samt en ny stor lakseoppdrettsfri sone øst for Kinnarodden". Direktoratet for naturforvaltning mener at Villaksutvalgets forslag bør følges opp også i Finnmark. Det er viktig at området øst for Kinnarodden etableres som en nasjonal laksefjord ut fra en vurdering av områdets store verdi i villakssammenheng.

Disse medlemmer har registrert at ingen av lakseoppdrettskonsesjonene som Regjeringen valgte å dele ut før Stortinget hadde behandlet forslaget om

nasjonale laksefjorder har blitt realisert i Finnmark. Det åpner for lettere å gå tilbake til et vedtak i tråd med villaksutvalgets forslag og Direktoratet for naturforvaltnings høringsuttalelser.

Komiteens medlem fra Senterpartiet støtter forslaget om å opprette 37 nasjonale laksevassdrag. Ordningen med nasjonale laksevassdrag synes å ha bred tilslutning. Dette medlem vil understreke at de foreslåtte vernebestemmelsene må håndheves i forhold til å ta vare på laksebestandene, og de må ikke trekkes lenger enn nødvendig for laksen. Konsekvenser for annen næringsutøvelse, både i og langs vassdraget, er lite vurdert i proposisjonen. Forvaltningen av nasjonale laksevassdrag må derfor ikke trekkes i retning av et generelt områdevern eller landskapsvern i nedslagsfeltet for vassdraget.

Dette medlem forventer at omlegging til lokal forvaltning både av nasjonale laksevassdrag og andre vassdrag går sin gang, slik det tidligere er vedtatt. Det må sørges for at vassdrag som ikke er foreslått som nasjonale laksevassdrag, ikke får dårligere forvaltning enn tidligere. Disse vassdragene må også ivaretas når det gjelder forskning, overvåking, kalking, Gyrodactylus-bekjempelse, oppsyn mv.

Dette medlem støtter i hovedtrekk forslaget om å opprette 21 nasjonale laksefjorder. Det må imidlertid ses nærmere på hvordan den endelige avgrensinga av enkelte nasjonale laksefjorder skal være. I noen områder synes det som om det blir lagt unødvendig sterke restriksjoner i forhold til oppdrettsvirksomhet. Dette medlem vil påpeke at også oppdrettsvirksomhet som ligger utenfor de nasjonale laksefjordene, kan ha innvirkning på villaksen. Det må derfor være en balanse mellom forvaltningsregimene som blir praktisert innenfor og utenfor laksefjordene. Dette medlem mener at forvaltningen må baseres på lokal kystsonoplanlegging. Slik kan det tas hensyn til lokale naturgitte forhold.

Dette medlem viser til at Regjeringa i proposisjonen har lagt opp til at ingen eksisterende settefisk eller oppdrettsanlegg skal bli pålagt å flytte virksomheten. Dette medlem mener at behovet for utflytting av anlegg så langt som mulig må løses ved frivillige ordninger. Det vektlegges at det må gis full kompensasjon for dette. Trolig løser slike frivillige avtaler utflyttingsproblematikken.

Dette medlem konstaterer at det fortsatt gjenstår mye forskningsarbeid for å fastslå hvor effektiv ordningen med nasjonale laksefjorder vil være, hvordan forvaltningsregimet best bør utformes og hvordan utbredelsen av laksefjordene bør være. Dette medlem foreslår derfor at ordningen evalueres etter 10 år, slik at det kan gjøres endringer. Det settes fram følgende forslag:

"Ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder evalueres etter 10 år, slik at det kan vurderes endringer i ordningen både når det gjelder beskyttelsesregime og arealer."

Dette medlem støtter Regjeringas forslag til nasjonale laksefjorder. Dette medlem foreslår imidlertid å endre grensene for laksefjordene Dalsfjorden, Nordfjord, Romsdalsfjorden, Sunndalsfjorden og Halsafjorden, og fremmer slikt forslag:

"For den nasjonale laksefjorden i Dalsfjorden settes yttergrensa ved grensa for den midlertidige sikringssonen, for Nordfjord ved Kroknes-Mettenes, for Romsdalsfjorden ved Vågstrand-Oksen, for Sunndalsfjorden ved Fjõeid-Merraberget og for Halsafjorden ved Aksnes-Båtvikneset."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2003 komme tilbake til Stortinget med tidsplan og finansiering av Direktoratet for naturforvaltnings handlingsplan mot gyro og den langsiktige oppfølgingen av bekjempelsen av lakseparasitten.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen utvikle ordningen med midlertidige sikringssoner for laksefisk innen 2003.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen skille mellom oppdrettskonsesjoner av regnbueørret og oppdrettslaks når det gjelder drift og etablering innenfor midlertidige sikringssoner for laksefisk og nasjonale laksefjorder.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen utsette innføring av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, og prioritere bekjempelse av gyro og lakselus.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen fremme sak om villaksen innen 2006, slik at tiltakene kan evalueres.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen gjøre følgende grensejusteringer ved innføring av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder:

- Svennerbassenget: Grensen settes på samme sted som sør-grense for den midlertidige sikringssonen, dvs. fra Mejulen i Bamble.
- Sognefjorden: Grensen for laksefjord må settes etter en rett linje fra Vangsnes i Vik kommune til Engesæter i Leikanger kommune.
- Dalsfjorden i Sogn og Fjordane: Grensen trekkes tilbake til tidligere nivå, dvs. innenfor en linje truk-

ket fra Otterstein i Askvoll kommune til østsiden av Dalevassdraget i Fjaler kommune.

- Nordfjord: Flytte grensen inn forbi Hyenfjorden, innenfor en linje mellom Anda og Lote i Gloppen kommune.
- Halsafjorden: Legges på linje med nåværende midlertidige sikringssone, dvs. mellom Aksneset og Flessa (Båtvikneset).
- Romsdalsfjorden: Grensen settes i rett linje fra neset øst for Vågstranda til Oksneset.
- Sunndalsfjorden: Flyttes inn til Fjõeid-Merraberget i samsvar med tidligere forslag.
- Trondheimsfjorden: Nord-vestsiden holdes åpen for oppdrettsproduksjon av laks og ørret.
- Kvænangen: Bør utgå fra listen over nasjonale laksefjorder.
- Reisafjorden: Grensen trekkes fra Bonnvikholmen til Stornes.
- Finnmark: Nasjonal laksefjord avgrenses til Korsfjorden i øst med grense fra Oksebåsneseet til Tømmerneset. Bøkfjorden bør ikke inkluderes i forslaget.
- Tanafjorden: Grensen trekkes fra Digermulen og linje Øst slik at indre Tanafjord blir nasjonal laksefjord.
- Altafjord: Grensen justeres slik at grensen trekkes fra Altneset til Isnestofen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen etablere en ordning hvor det ved eventuelle negative konsekvenser av vernetil-tak gis økonomisk kompensasjon til lokalsamfunn, blant annet ved omstillingsordninger og utviklingsprosjekter for landbaserte oppdrettsanlegg.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en kompensasjonsordning og umiddelbart inngå forhandlinger med de aktuelle anleggene om utflytting. Det skal være et premiss at anleggene ved reetablering tilfredsstiller de samme tekniske krav til blant annet rømmingssikkerhet som skal gjelde for alle nye anlegg fra 2004.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen utrede verdien til merkevaren "Norwegian Salmon", og vurdere i hvilken grad den vil devaluere om Norge ikke forvalter villakstammene sine bærekraftig, og melde tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en strategi for utviklingen av en bærekraftig oppdrettsnæring i Norge og etablere et system for miljømerking av norsk oppdrettsfisk, og melde tilbake til Stortinget på egnet måte innen fremleggelsen av budsjettet for 2004.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen iverksette krav om merking av oppdrettsfisk for å redusere rømning og bidra til å identifisere, påtale og bevise miljøkriminalitet i forbindelse med rømning, sykdomsspredning og dumping, og gjøre dette gjeldende med virkning fra 1. september 2003.

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringen om å innføre tekniske krav til alle oppdrettsanlegg fra 1. januar 2004 for blant annet å gjøre de rømningssikre.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen opprette de femti nasjonale laksevassdrag og ni nasjonale laksefjorder som forslått av Villaksutvalget, og i tillegg inkludere Eidfjordvassdraget (Hordaland) og Årdalselva (Rogaland).

Forslag 14

Ordningen med midlertidige sikrings- og tiltakszoner videreføres i tråd med føre-var-prinsippet, og det iverksettes strakstiltak for å løse truslene knyttet til lakselus og rømning av oppdrettslaks.

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen opprette laksefjordene Porsangen og Altafjorden samt en ny stor lakseoppdretts frisone øst for Kinnarodden i tråd med Villaksutvalgets forslag.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 16*

Ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder evalueres etter 10 år, slik at det kan vurderes endringer i ordningen både når det gjelder beskyttelsesregime og arealer.

Forslag 17

For den nasjonale laksefjorden i Dalsfjorden settes yttergrensa ved grensa for den midlertidige sikringssonen, for Nordfjord ved Kroknes-Mettenes, for Romsdalsfjorden ved Vågstrand-Oksen, for Sunndalsfjorden ved Fjoseid-Merraberget og for Halsafjorden ved Aksnes-Båtvikneset.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Det opprettes nasjonale laksevassdrag i følgende vassdrag:

Enningsdalselva	Østfold
Numedalslågen	Vestfold
Ogna	Rogaland
Håelva	Rogaland
Figgjo	Rogaland
Etneelva	Hordaland
Vikja	Sogn og Fjordane
Flåmselva	Sogn og Fjordane
Årøyelva	Sogn og Fjordane
Gaula	Sogn og Fjordane
Eidselva	Sogn og Fjordane
Oldnelva	Sogn og Fjordane
Stryneelva	Sogn og Fjordane
Ørstaelva	Møre og Romsdal
Rauma	Møre og Romsdal
Driva	Møre og Romsdal
Surna	Møre og Romsdal
Stordalselva - Nordalselva	Sør-Trøndelag
Gaula	Sør-Trøndelag
Stjørdalselva	Nord-Trøndelag
Figga	Nord-Trøndelag
Steinkjervassdraget	Nord-Trøndelag
Årgårdsvassdraget	Nord-Trøndelag
Roksdalsvassdraget	Nordland
Målselva	Troms
Reisaelva	Troms
Kvænangselva	Troms
Altaelva	Finnmark
Repparfjordelva	Finnmark
Stabburselva	Finnmark
Lakselva	Finnmark
Børselva	Finnmark
Langfjordvassdraget	Finnmark
Tana	Finnmark
Komagelva	Finnmark
Vestre Jakobselv	Finnmark
Neidenelva	Finnmark

Følgende nasjonale laksefjorder opprettes i henhold til angitte yttergrenser:

Svennerbassenget (Sandøy - Strømtangen)	Vestfold og Telemark
Kysten Jæren - Dalane (Tungenes fyr - Åna - Sira)	Rogaland
Etnefjorden - Ølsfjorden (Rossaneset - Notaneset)	Hordaland
Sognefjorden (Ortmark - Nessane)	Sogn og Fjordane
Dalsfjorden (Holmedal - Strømsnes)	Sogn og Fjordane
Nordfjord (Stårheim - Hamnes, Finnvika - Åseneset)	Sogn og Fjordane
Ørstaffjorden (Grønvikskjær - Pålskjær)	Møre og Romsdal
Romsdalsfjorden, indre del (Hamneneset - Okseneset)	Møre og Romsdal
Sunddalsfjorden (Fjøseid - Merraberget)	Møre og Romsdal
Halsafjorden (Aksnes- Flesa)	Møre og Romsdal
Åfjorden (Langhaugan - Hestneset)	Sør-Trøndelag
Trondheimsfjorden (Agdenes Fyr - Brekstad)	Sør- og Nord-Trøndelag
Namsfjorden (Kårbringeskjær - Knappholman, Husvika - Kaldklauv og Fosnes - Namsos kommuner)	Nord-Trøndelag
Malangen (Tennskjer - Ansnes)	Troms
Reisafjorden (Maurnes - Meiland)	Troms
Kvænangen (smalt sund vest for Balderselva)	Troms
Altafjorden (Altneset - Isnestofte)	Finnmark
Repparfjorden (Tappen - Klubbukt)	Finnmark
Porsangen (Ytre Veidnes - Kjerringvikneset)	Finnmark
Tanafjorden (Russevik - Skarveneset)	Finnmark
Neidenfjorden - Bøkfjorden (Skoalaidvakki rundt Kjøøya til Geresgåppi og Bøkfjord fyr - Raigebakti)	Finnmark

II

I de nasjonale laksevassdragene og laksefjordene skal laksen sikres en særlig beskyttelse.

III

Beskyttelsesregimet i de nasjonale laksevassdragene og laksefjordene skal være i samsvar med St.prp. nr. 79 (2001-2002) kapittel 4.3.2 og 4.4.2. Det tillates ikke oppdrett av anadrome arter matfisk innenfor grensene for nasjonale laksefjorder i følgende fjorder:

- Svennerbassenget
- Kysten Jæren - Dalane
- Sognefjorden
- Nordfjord
- Sunddalsfjorden
- Romsdalsfjorden
- Halsafjorden
- Trondheimsfjorden
- Namsfjorden
- Neidenfjorden/Bøkfjorden
- Kvænangen
- Altafjorden
- Porsangen

IV

Stortinget ber Regjeringen sørge for at oppdrettsanlegg som allerede befinner seg i områder hvor det ikke tillates oppdrett av anadrom matfisk flyttes til andre områder innen 1. mars 2011. Det må gis en rimelig kompensasjon til eiere av oppdrettsanlegg som må flytte ut. Forskning og utdanningsanlegg vurderes spesielt og får tillatelse til å fortsette driften der de er i dag.

V

Stortinget ber Regjeringen innføre krav til propellbeskyttelse for båter brukt i oppdrettsnæringen.

VI

Stortinget ber Regjeringen utvikle de midlertidige sikringssonene for laksefisk. Stortinget ber videre Regjeringen avstå fra å tildele nye konsesjoner for matfiskoppdrett av anadrome arter i disse områdene før Stortinget har ferdigbehandlet forslag til supplering og ferdigstillelse av ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder som varslet i St.prp. nr. 79 (2001-2002).

Det forutsettes at ferdigstillelsen av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder kan gjennomføres i 2004/2005.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 20. februar 2003

Bror Yngve Rahm
leder

Øyvind Korsberg
ordfører

Øyvind Vaksdal
sekretær

Vedlegg**Villaksutvalgets forslag**

I Villaksutvalgets innstilling, jf. NOU 1999:9 "Til laks åt alle kan ingen gjera", foreslås ni nasjonale laksefjorder:

- Øst for Kinnarodden
- Porsangen
- Altafjorden
- Namsfjorden
- Trondheimsfjorden
- Nordfjord
- Sognefjorden
- Jærkysten
- Øst for Jomfruland

Kartet på neste side viser beliggenheten og navnene på de 50 nasjonale laksevassdragene foreslått av Villaksutvalget.

